

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M.KIR. POSTA JOGÁSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr.FORSTER KÁROLY M.KIR.POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

TÁRSSZERKESZTŐ:

Dr. PÁZMÁNY ÖDÖN

RÁKOSI GYÖRGY

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

M. KIR. POSTAMŰSZAKI TANÁCSOS

Hozzátartozói viszonyban lévő kincstári posta- alkalmazottak szolgálatteljesítésének szabályozása.

Írta: Dr. ERNYEY LASZLÓ m. kir. postatanácsos.

Réglementation du service des employés d'Etat des postes en relation de parenté. Par M. le Dr. LASZLÓ ERNYEY, Conseiller de poste.

Dans cet article, l'auteur fait connaître les anciennes règles juridiques concernant le service des employés d'Etat des postes en relation de parenté. En même temps, il souligne la nécessité de la réglementation de cette question en expliquant le nouveau décret à ce sujet.

Cet article apporte les renseignements sur certains cas visés, et sur l'interdiction d'employer ces personnes dans un même bureau de poste d'Etat ou, dans certains cas auprès de différents organes des postes d'Etat en faisant aussi mention des possibilités en touchant les exemptions spéciales.

A köz szolgálatában a tárgyilagosság, az elfogulatlanság, a hivatali titoktartás, a szolgálati rend és fegyelem megóvása, végül pedig, de nem utolsósorban, a visszaélésekre akárcsak látszólag is alkalmat adható helyzetek megszüntetése önmagától értetődő követelmények. Kétségtelen az is, hogy e követelmények megzavarására alkalmas jelenségeket ki kell küszöbölni. Ilyen jelenség többek között a köz szolgálatában elhelyezkedett alkalmazottak között a házasársi, rokonsági, sógorsági, valamint az örökbefogadó és az örökbefogadott közötti (a továbbiakban hozzátartozói) viszony. Nem lehet ugyanis kétséges, hogy az ugyanannál a szervnél szolgálatot teljesítő és ilyen viszonyban lévő alkalmazottak között általában, a különböző szerveknél szolgálatot teljesítő alkalmazottak között pedig abban az esetben, amikor az egyik szervhez beosztott alkalmazott a másik szervnél szolgálatot teljesítő alkalmazottnak közvetlen felügyelete vagy ellenőrzése alatt áll, a felsorolt követelmények megzavarására bőséges alkalom nyílik.

Mint legkirívóbb példára, itt csak arra kívánok rámutatni, hogy az ugyanannál a szervnél szolgálatot teljesítő hivatalvezető, vagy helyettese és az ezzel hozzátartozói viszonyban levő alkalmazott között az elfogulatlan-

ságot általában kizártnak lehet tekinteni. Különösen ha meggondoljuk, hogy a hivatalvezető a felügyeleten és ellenőrzésen kívül az alkalmazott szolgálati- és munkarendjét is előírja, felette fegyelmezési jogkört gyakorol, részére szabadságot engedélyez, stb. Az elfogultság nemcsak pozitív, hanem negatív értelemben is előfordulhat, mert lehetséges, hogy a hivatalvezető csak azért, hogy a többiek előtt minél elfogulatlanabbnak tűnjék, az ellenkező végletbe esik és a vele hozzátartozói viszonyban lévő alkalmazottal szemben sokkal nagyobb és szigorúbb követelményekkel lép fel. Általában mondhatjuk, hogy a hivatalvezető bármiképpen is kezeli a vele hozzátartozói viszonyban lévő alkalmazottat, intézkedései a többiek részéről rendszerint kedvezőtlen bírálatot váltanak ki, sőt adott körülmények között különböző gyanúsítgatásokra is alkalmat adhatnak.

Tágabb értelemben és más vonatkozásokban ugyanilyen a helyzet az egy szervnél szolgálatot teljesítő és hozzátartozói viszonyban lévő más alkalmazottak között még abban az esetben is, ha az egyik a másiknak alárendelve nincs. Ezek az alkalmazottak, ha másként nem, de mindenesetre úgy zavarják a szolgálat rendes menetét, hogy szolgálati beosztásuknál mindig figyelemmel kell lenni arra, nehogy egymást ellenőrző, felülvizsgáló, egymással leszámolást végző stb., tehát úgynevezett összeférhetetlen beosztásokba kerüljenek. Önmagában véve tehát azt, hogy ugyanannál a szervnél nem oszthatók be bármely munkahelyre, a szolgálat menetére súlyosan zavaró körülménynek kell tekinteni.

Ez elsősorban a pénztári és számadó kezeléssel, valamint az anyagkezeléssel megbízott hivatalokra (szervekre) vonatkozik. A m. kir. postánál csaknem kivétel nélkül az összes végrehajtószervek ilyenek, de közvetve vagy közvetlenül érdekelve vannak és lehetnek az összes egyéb szervek is. Cikemben csak a kincstári postaszervekről, illetőleg a kincstári postaszerveknél szolgálatot teljesítő alkalmazottakról lesz szó. A postamesteri és postaügynöki személyzetet, mint a szoros értelemben vett kincstári személyzettől eltérő jogállással rendelkező személyzetet, nem érintem.

A hozzátartozói viszonyban lévő postaalkalmazottak szolgálatteljesítését tehát elsősorban a végrehajtószolgálat szerveinél szükséges szabályozni. Más szerveknél, mint például a postavezérigazgatóság, az igazgatóságok, a központi számvevőség, egyes központi hivatalok és ezeknek segédhivatali, stb., amelyek pénztár-, számadó-, vagy anyagkezeléssel egyáltalában nem, vagy csak elenyészően kis részben foglalkoznak, erre a szabályozásra inkább csak az egyenlő elbánás és az egyöntetűség biztosítása, de emellett természetesen a tárgyilagosság, az elfogulatlanság, a hivatali titoktartás, a szolgálati rend és fegyelem megóvása céljából van szükség. Ezeknél a szerveknél könnyen, illetőleg könnyebben volna ugyan megvalósítható az, hogy a hozzátartozói viszonyban lévő alkalmazottak összeférhetetlen beosztásokban ne teljesítsenek szolgálatot, de ezekre nézve az általános szabályozás alól kivételt tenni mégsem kívánatos, mert ez a többi, különösen pedig az alárendelt szervek személyzete körében kedvezőtlen hatást váltana ki. A posta szerveinek egységes tagozódása, az alá- és fölrendelt szervek egy-

máshoz való szoros viszonya és az egyenlő elbánás elve a postánál általános szabályozást tesz szükségessé. Ennek a szabályozásnak a szükségessége nem újkeletű. Vannak már ugyanis jogszabályok, amelyek a hozzá tartozói viszonyban álló alkalmazottakra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzák. Így például: a Pénzügyi Szolgálati Szabályok 9. és 10. §-a. E szerint:

„9. §. Számadó és pénztári kezeléssel megbízott hivataloknál együtt nem szolgálhatnak: kik fel, vagy lemenő ágbeli rokonok; vagy egymással harmadízigen oldalrokonságban, vagy másodízigen sógorságban, továbbá a fogadott szülői, vagy gyermeki viszonyban állanak.

A fogalmazási, számvevőségi és kezelési szakban is ügyelni kell arra, hogy rokonok és sógorok egymástól közvetlen függésben álló szolgálati viszonyba ne jöjjenek.

1. Az 1900. évi 102.711. számú pénzügyminiszteri rendelet szerint pénzügyigazgatók, vagy azok helyetteseinek, továbbá a magasabb állású igazgatósági tisztviselők közeli rokonai az illetők hatáskörébe tartozó hatóságoknál vagy hivataloknál, pénzügyőri, díjnoki és hasonló alárendelt állásokra nem alkalmazhatók.

2. A pénzügyminiszter 1906. évi 37.911. számú rendeletével kimondta, hogy adótárnok fia atyja vezetése alatt álló adóhivatalnak díjnoka nem lehet.

10. §. Aki valamely állást elnyerni óhajt, köteles kérvényében megjelölni azon egyéneket, kikkel azon hatóságnál, vagy hivatalnál, melyhez kineveztetni kíván, az előbbi §-ban említett rokonsági vagy sógorsági viszonyban áll, mert különben annak utólagos megállapítása esetén önmagának tulajdoníthatja, ha alsóbb minőségben áthelyeztetik, vagy szabályszerű elbánás alá esik.“

A Posta, Távirida és Távbeszélő Szabályrendeletek Gyűjteménye I. részének 232. folyószáma alatt közzétett 36.478/1887. számú rendelet:

„Előfordult eset alkalmából figyelmeztetem az összes posta- és távirida-al alkalmazottakat azon fennálló szabályra, mely szerint fel- vagy lemenő ágbeli rokonok vagy egymással harmadízigen oldalrokonságban vagy másodízigen sógorságban, továbbá fogadott szülői vagy gyermeki viszonyban állók, nem lehetnek alkalmazva ugyanazon hivatalban vagy oly hivatalokban, melyekben egyik a másikának közvetlen ellenőrzésére van hivatva.

Ily viszonynak az illetők részéről szándékos elhallgatása fegyelmi büntetés alá esik.

A fennebbi tilalom nem terjed ki azon nőkezelőkre, kik férjeik, illetve a családfő mellett, azok felelőssége alatt alkalmazva, osztatnak be a hivatalokhoz.

A hivatalfőnökök, illetve a posta- és táviridaigazgatóságok tartoznak az említett viszony beállítás, felelősség terhe alatt, azonnal feljelenteni és a szabály ellen vétőkkel szemben megfélelően eljárni.“

Ez a rendelet egészen nyilvánvalóan a Pénzügyi Szolgálati Szabályok fent idézett 9. §-ának első bekezdését vette át, megtöltve a nőkezelőkre vonatkozó rendelkezéssel, amely már elavult, mert olyan nőkezelők, kik fér-

jeik, illetőleg a családfő mellett, azok felelősségére alkalmazva osztatnának be hivatalokhoz, a kincstári postaszerveknél jelenleg nincsenek és előreláthatólag a jövőben sem lesznek. Ez a rendelet a Pénzügyi Szolgálati Szabályok 9. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezést minden bizonnyal a fentebb kifejtett elvek alapján terjesztette ki az összes kincstári postaalkalmazottakra kivétel nélkül.

A Posta, Távirda és Távbeszélő Szabályrendeletek Gyűjteménye I. részének 230. folyószáma alatt közzétett 53.596/1890. számú rendelet:

„... azon állami posta- és távirdaalkalmazottak, akik házasságuk által ugyanazon hivatalban vagy közvetlen ellenőrzésre hivatott hivatalokban lévő közegekkel rokonsági vagy sógorsági viszonyba jutnak, midőn házasságra lépésüket a fennebbiek értelmében bejelentik, tartoznak egyúttal tekintettel az 1887. évi szeptember hó 20-án 36.478. sz. a. kelt rendeletre más hivatalhoz saját költségükön való áthelyezésüket kérni.“

Az állami számvitelről szóló 1897:XX. törvénycikk 50. §-a:

„Egy és ugyanazon pénztárnál, vagy anyagkezelő hivatalnál tisztviselőül nem alkalmazhatók:

1. fel- vagy lemenőágban rokonok és sógorok,
2. az oldalrokonok, unokatestvérig bezárólag,
3. azok, kik örökbefogadó szülői és örökbefogadott gyermeki viszonyban állanak,
4. a tisztviselő nejeének fitestvére, vagy nőtestvérének férje.“

Ugyanezt a rendelkezést szószerint tartalmazza egyébként az állami számvitelről szóló 1897:XX. törvénycikk végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 190. §-a is.

A cikkem elején vázolt elvek figyelembevételével és a fent idézett jogszabályok vonatkozó rendelkezésének átvételével, illetőleg ezeknek a rendelkezéseknek a szellemében a P. R. T. 1942. évi 43. számában közzétett 229.695/1. számú rendelet a hozzátartozói viszonyban lévő kincstári postaalkalmazottak szolgálatteljesítését újból szabályozta.

A rendelet 1. §-a szerint hozzátartozói viszonyban lévő alkalmazottak nem teljesíthetnek szolgálatot ugyanannál a kincstári postaszervnél, valamint különböző olyan postaszervnél sem, ahol az egyik szervhez beosztott alkalmazott a másik szervnél szolgálatot teljesítő alkalmazottnak közvetlen felügyelete vagy ellenőrzése alatt áll. Ugyanannak a kincstári postaszervnek kell tekinteni valamely kincstári postaszervet és annak kirendeltségét, valamint segédhivatalát is. Nyilvánvaló eszerint, hogy egy szervnek kell tekinteni például a postavezérigazgatóságot és ennek segédhivatalát, egy-egy igazgatóságot, vagy központi hivatalt és ennek segédhivatalát, a végrehajtószolgálat szervei közül pedig valamely különleges feladat ellátására szervezett hivatalt (pl a budapesti m. kir. távbeszélő díjbeszedő hivatalt, a kábelhivatalt, a rádiódíjnyilvántartó hivatalt stb.) egy-egy kincstári postahivatalt, vagy távbeszélő központot, egy-egy rádióhivatalt és ennek — ha ilyen van — segédhivatalát és kirendeltségét is. A m. kir. postánál azokat a különböző

kincstári postaszerveket, ahol az egyik szervhez beosztott alkalmazott a másik szervnél szolgálatot teljesítő alkalmazott közvetlen felügyeletével vagy ellenőrzésével volna megbízva, a gyakorlatban esetenként kell meghatározni. Szükség esetén a közvetlen felügyelettel vagy ellenőrzéssel megbízott alkalmazottnak ezt a beosztását meg lehet szüntetni, esetleg olyképpen kell korlátozni, hogy a vele hozzátartozói viszonyban álló alkalmazottat felügyeleti vagy ellenőrzési jogköréből ki kell vonni. Ezáltal az érdekelt alkalmazottak továbbra is megmaradhatnak állomáshelyükön. Ellenkező esetben az összeférhetlenséget áthelyezéssel kell megszüntetni, mert a rendelet ezen a téren felmentésre nem ad lehetőséget. Példaképpen fel lehet hozni a kerületi biztosokat, akik annál a kincstári szervnél, amelynek hivatalvezetőjével hozzátartozói viszonyban vannak, hivatalvizsgálatot nem tarthatnak. A központi számvevősegnél (ideértve annak kirendeltségeit is) nem vizsgálhatja felül valamelyik alkalmazott annak a postahivatalnak a pénztárszámadását, amelynek hivatalvezetőjével, vagy főpénztárossával hozzátartozói viszonyban áll. A rendeletnek ez a része inkább negatív jelentőségű és egyes felmerült esetekben a rendelet szellemének megfelelően kerül alkalmazásra.

Nem hagy kétséget ez a §. aziránt sem, hogy a megjelölt szerveknél hozzátartozói viszonyban levő alkalmazottakra közömbös az, vajjon milyen minőségben, nevezetesen ideiglenes vagy végleges minőségben teljesítenek-e szolgálatot, vagy hogy az érdekelt szervek létszámába tartoznak-e, vagy pedig csak szolgálattételre berendeltek.

A 2. §. szerint hozzátartozói viszonyban állónak kell tekinteni: a) a házastársakat (férj, feleség); b) az egyenes (fel- és lemenő) ágbeli rokonokat (szülő, nagyszülő, gyermek, unoka, stb.); c) az oldalági rokonokat másodízig (testvérek, unokatestvérek); d) egyenes ágbeli sógorokat (az egyik házastárs és a másik házastárs szülei, korábbi házasságbeli gyermekei, — tehát a vő, vagy meny és az após és anyós —, az egyik házastárs és a másik házastárs korábbi házasságból származó gyermekei, akik tehát az előbbinek mostohagyermekai); e) az oldalági sógorokat elsőízig (az egyik házastárs és a másik házastársnak testvére); f) az örökbefogadót és örökbefogadottat.

A tételesen felsoroltakra nézve a „hozzátartozói viszony“ megjelölés csak ennek a rendeletnek a szempontjából jöhet figyelembe, tehát természetesen nem érinti az általános magánjog, illetőleg az egyes törvények, vagy más jogszabályok meghatározásait.

A felsorolás a fentebb ismertetett jogszabályokkal szemben — kivéve az 1897:XX. t.-c. 50. §-át és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 190. §-át — részben szűkíti, részben kiterjeszti a hozzátartozói viszonyban állóknak tekintendő körét, mert az oldalrokonokat nem harmadízig, hanem csak másodízig, az oldalági sógorokat nem másodízig, hanem csak elsőízig minősíti összeférhetetleneknek, a házastársakat pedig mint új csoportot sorolja fel. A rendeletnek a házastársakra való kiterjesztése azonban csak látszólag jelent szigorítást, mert — amint azt már említettem — a kincstári szolgálatban olyan nőkezelők, akik férjeik, illetőleg a családfele mellett, azok felelősségére volnának alkalmazhatók, ma már nem léteznek.

A rendelet eddig ismertetett részei lényegileg megegyeznek a már eddig is érvényben volt jogszabályok rendelkezéseivel, azzal a különbséggel, hogy hatálya az összes kincstári postaalkalmazottakra kiterjed, tekintet nélkül arra, hogy azok milyen hivataloknál (szerveknél) teljesítenek szolgálatot. Kivételt csupán a személyzeti hiány pótlására átmenetileg szolgálattételre berendelt nyugdíjasok és az alkalmi segéderők képeznek, akikre a rendelet hatálya nem terjed ki.

Új és feltűnő szabályt tartalmaz azonban a rendelet 3. §-a, amely az 1. §. tiltó rendelkezése alól rendkívüli és különös méltánylást érdemlő családi, anyagi vagy egyéb körülmények esetében, valamint rendkívüli szolgálati érdekből felmentésre ad lehetőséget. Ez a Posta, Távirada és Távbeszélő Szabályrendeletek Gyűjteménye I. részének 232. folyószáma alatti rendeletét enyhíti, mert ez semmiféle felmentésre nem nyújtott lehetőséget. Önként értendő, hogy felmentést, miként az a rendelet is hangsúlyozza, csak a rendkívüli és méltánylást érdemlő körülmények, illetőleg a rendkívüli szolgálati érdek gondos elbírálásával lehet megadni. A rendeletet ebből a szempontból csak megszorítólag lehet értelmezni és az 1. §. tiltó rendelkezésével szemben a 3. §. alapján felmentést csak egészen kivételesen és úgy lehet adni, hogy az a rendelet szellemének megfelelően valóban rendkívüli érdekből történjék.

A rendelet egyébként korlátozza a felmentési lehetőségeket, mert úgy intézkedik, hogy nem adható felmentés azoknak az alkalmazottaknak, akik annak a kincstári postaszervnek a vezetőjével, vagy ennek helyettesével (helyetteseivel) állanak hozzátartozói viszonyban, amelynél szolgálatot teljesítenek. Az a szolgálati szempontból teljesen függő viszony, amelyben az ilyen alkalmazottak hivatalvezetőjükkel, vagy helyettesével vannak, teljesen értelmetlenné és megokolttá teszi ennek a rendelkezésnek szükségességét. Ez a rendelkezés kivétel nélkül az összes — tehát bármely szakba tartozó — kincstári postaalkalmazottakra vonatkozik. Nem adható felmentés azoknak sem, akik Budapesten vagy olyan vidéki városokban (községekben) teljesítenek szolgálatot, ahol legalább 2 kincstári szerv működik és lehetőség van arra, hogy az érdekeltek alkalmazottak ne ugyanannál a szervnél teljesítsenek szolgálatot. Budapesten oly sok a különböző kincstári postaszerv és ennek következtében annyi lehetőség van arra, hogy hozzátartozói viszonyban álló alkalmazottak más-más szervnél teljesítsenek szolgálatot, hogy itt felmentésre egyáltalában nem, vagy csak egészen rendkívüli esetben kerülhet sor. Korlátozottabb mértékben ugyanilyen a helyzet azokban a vidéki városokban (községekben), ahol legalább 2 kincstári szerv működik. Ezekben már kevésbé van meg a lehetősége annak, hogy az alkalmazottak ne ugyanannál a szervnél teljesítsenek szolgálatot. Előfordulhat ugyanis, hogy valamelyik alkalmazott ugyanabban a városban két, esetleg több kincstári szervnél is hozzátartozói viszonyban van más alkalmazottakkal s így bármelyik szervhez is helyeznék, ugyanabba a helyzetbe kerülne. Ilyen esetekben a felmentésre lehetőség van. Előfordulhat az is, hogy bár ugyanabban a városban, mint például Budapesten is, több kincstári szerv van, a hozzátartozói viszonyban álló alkalmazottak elhelyezésére ugyanabban a városban különleges szakképzettségük miatt még sincs le-

hetőség. Így például Budapesten a központi járműtelep létszámába tartozó gépkocsivezetőnek vagy a központi javítóműhelynél alkalmazott szakiparosnak Budapesten más kincstári szervhez való beosztása nem lehetséges. A felmentés ilyen esetekben is megadható. Az a rendelkezés, hogy nem adható felmentés Budapesten és olyan vidéki városokban (községekben), ahol legalább 2 kincstári szerv működik, nem vonatkozik azokra a fogalmazási és műszaki (mérnöki) szakba tartozó tisztviselőkre, akik egymásközött vannak hozzátartozói viszonyban. (Pl. két fogalmazási, vagy két műszaki (mérnök) tisztviselő, vagy egy fogalmazási és egy műszaki (mérnök) tisztviselő egymásközött.) A fogalmazási és műszaki tisztviselőkre nézve ugyanis a vidéki városokat olyanoknak kell tekinteni, amelyekben csak egy olyan kincstári szerv működik, ahol ezek a tisztviselők szolgálatot teljesíthetnek, nevezetesen egy-egy igazgatóság. Budapesten pedig, ahol ugyan a vezérigazgatóság és két igazgatóság, valamint központi hivatalok is működnek, nincs annyi lehetőség a fogalmazási és műszaki (mérnöki) szakba tartozó alkalmazottaknak különböző szerveknél való beosztására, mint az egyéb szakokhoz tartozó alkalmazottaknál. Ezekre a tisztviselőkre nézve ezért kivételt kellett megállapítani. Felmentést azonban ezekben az esetekben is csak akkor lehet adni, ha a rendkívüli és különös méltánylást érdemlő körülmények fennforgása megállapítható.

Gondoskodik a rendelet arról is, hogy a hozzátartozói viszonyban álló alkalmazottak a felmentés megadása esetében se teljesíthessenek szolgálatot összeférhetetlen beosztásokban. Erre a rendelkezésre különösen a számviteli törvényre való tekintettel van szükség, amely törvény felmentésekre egyébként nem ad kifejezetten lehetőséget. Minthogy azonban nyilvánvaló, hogy ez a törvény az alkalmazottaknak összeférhetetlen munkakörökben való beosztását kívánja megakadályozni, a törvény szellemében történik intézkedés arra vonatkozóan, hogy ilyen összeférhetetlen beosztás a felmentés megadása esetében se történhessék. Az összeférhetetlen szolgálatteljesítés kiküszöbölésére még a végrehajtószolgálat szerveinél, nevezetesen a kincstári postahivataloknál is megvan a lehetőség, mert a pénztári, vagy számadó, esetleg az anyagkezelő szolgálat mellett ott vannak például a távirda és távbeszélő olyan munkahelyei, ahol ilyen szolgálat nincs. A felmentés megadása esetében ezért egyidejűleg intézkedni kell, hogy hozzátartozói viszonyban lévő alkalmazottak összeférhetetlen beosztásokban ne teljesítsenek szolgálatot. Összeférhetetlennek kell minősíteni általában az olyan beosztásokat, amelyekben az egyik alkalmazott a másiknak közvetlen ellenőrzésével, felügyeletével, vagy az egyik a másik munkájának felülvizsgálásával van megbízva, vagy ha az egyik a másikkal leszámol és végül, ha az érdekeltek egymásközött pénzt vagy bármilyen küldeményeket adnak, illetőleg vesznek át. Ilyen összeférhetetlen a beosztás például:

a) a főosztály-, ügyosztály-, osztály-, csoport- és építési osztályvezetőn kívül a műhely-, raktár-, szertár-, járműszinvezető és az alárendelt alkalmazott között;

b) a főpénztáros és a pénzkezelési osztály kezelője között;

- c) a főpénztáros és a rovatoló között;
- d) a távirda és távbeszélő rendező, valamint az alárendelt alkalmazott között;
- e) az ellenőrző (helyi ellenőrző) és az általa ellenőrzött alkalmazott között;
- f) a számadásfelülvizsgáló és a számadásban érdekelt alkalmazott között;
- g) a rovatoló és a felvételi osztály kezelője között;
- h) a leszámolást végző tisztviselő és leszámoló alkalmazott között;
- i) a csomagraktáros és a csomagkézbesítő, vagy járatkísérő között; stb.

A hozzá tartozói viszonyt az érdekelt alkalmazottak mindegyike közvetlen vezetőjénél személyesen tartozik bejelenteni. A felmentést a szolgálati út megtartásával kell kérni és a kérelmet az érdekelt szerv javaslattal terjeszti elő a felmentésre illetékes szervnél. Ha a felmentésre rendkívüli szolgálati érdekből van szükség, a javaslatot természetesen kérelem nélkül, tehát hivatalból is elő lehet terjeszteni. A felmentő szerv az alkalmazottat és az érdekelt szervet írásbeli rendelettel értesíti a felmentésről.

*

A rendelet megjelenése alkalmat adhat arra a téves feltevésre, mintha a hozzá tartozói viszonyban lévő kincstári postaalkalmazottak szolgálatteljesítésének szabályozása újdonság volna, pedig csak az eddig is hatályban volt, de a gyakorlatban egyáltalában nem, vagy csak részben alkalmazott rendelkezések felújítása, kiegészítése és hatályosabbá tétele történt meg.

Bizonyos, hogy az eddig is hatályban volt, de a gyakorlatban tényleg nem igen alkalmazott rendelkezéseknek az új rendelet alapján történő végrehajtása, ha esetleg kisebb zökkenőket átmenetileg elő is idézhet és vélt sérelmek felvetésére adhat alkalmat, a szolgálat menetére csak kedvező hatással lehet. Ha pedig az érdekelt szervek a végrehajtásnál maradéktalanul eleget tesznek a rendelkezéseknek, ezek a zökkenők és vélt sérelmek hamar megszűnnek. Ehhez azonban feltétlenül szükséges, hogy a végrehajtás mindenkor tárgyilagosan, személyes érdekektől mentesen, egyöntetűen és az egyenlő elbánás elvének szem előtt tartásával, tehát éppen a szóbanforgó rendelet szellemének megfelelően történjék.

A postai egyenruházat történetéből.

Irta: Dr. MONUS FERENC ny. m. kir. postahivatali igazgató.

III. rész.

De l'histoire de l'uniforme postal. Par M. le Dr. FERENC MONUS, Directeur de bureau de poste.

Dans cet article, l'auteur fait connaître l'histoire de l'uniforme postal de 1867 à nos jours.

Említettem, hogy az 1867. évi kiegyezést követő posta-újjászervezés alatt nyomban megindult a magyaros egyenruhaviselési mozgalom a postaszemélyzet körében is. Első magyar nyelven megjelent szaklapunk a „Posta Közlöny” 1867. évi első száma hangoztatja, hogy magyar egyenruhára van szükség, olyanra, amelyben nem kell szégyenkezniünk s a megboldogult vörös frakkot egyetlen magyar tisztviselő sem óhajtja viszontlátni. A mozgalom erős volt s az eredmény hamar mutatkozott. Az 1868. évben a postavezetők (postakalauzok) már sötétzöld atillában láthatók az országutakon, jóllehet az ütött-kopott postakocsikon még rajta van az osztrák fekete-sárga szín maradványa. Majd a főváros utcáin tűnnek fel az atillás levélhordók. Pörge kalapot kapnak a hegyesre fent bajszerű postalegények, sőt a magyar—német nyelven megjelent ruharendelet szövege s z ű r t is említ. (A német szövegben Mantel-szó van.) Szűrt a postakocsisok nem viseltek.

Akkor történtek ezek a magyar szempontból jelentős intézkedések, amikor a „Die Post” c. bécsi szaklap a lehangosabban, szinte gorombán tiltakozott a posta magyar jellegének kidomborítása ellen. Gorove miniszter és munkatársai mindezekkel nem törődtek, az átmeneti időket okosan kihasználva, kiharcolták, ami a magyar léleknek felette jól esett. Az elért eredményt azonban nem tudták tovább fejleszteni, mert Bécsben az volt a felfogás: a monarchia a kiegyezés ellenére egységes tovább is!

Az 1874. évi ruharendelet, mely mind a polgári, mind a táborigazgatás posta és táviró személyzet egyenruházatát szabályozta, már sok fejlődést nem mutat. Nem mutat azért, mert nehéz volt a küzdelem az elfogult bécsi felfogással. A k. u. k. katonai körök sem nézték jó szemmel a magyar postások egyenruházatát, pedig azon csak szerényen nyilvánult meg a magyar lelkiség. Az első alkalom, hogy ezt is megnyirbálják, Bosznia-Hercegovina megszállása volt. Báró Philipovich József tábornok a XIII. hadtest parancsnoka, aki a szabadságharc idején ellenünk harcolt, elrendelte, hogy a hadtesthez vezényelt magyar táborigazgatás posta tisztviselői személyzete a zubbony gallérján ne sujtást (ez őt Kossuth honvédeire emlékeztette), hanem úgy, mint Ausztriában rózsát (rozettát) viseljen.

Ezzel az intézkedéssel lehetetlen helyzet állott elő: az 1874. évben I. Ferenc József császár és király elé terjesztett és általa jóváhagyott rendelkezést egy vezénylő osztrák tábornok önhatalmúlag megváltoztatta és — alkotmányos életünkkel eme merőben ellenkező intézkedést — a legfőbb magyar

postai hatóságnak tudomásul kellett venni. Az említett területek megszállása után sem lehetett erről az intézkedésről illetékes helyen beszélni. Hat esztendő elteltével a K. K. Kriegs Ministerium tette szóvá, éspedig kijelentette, hogy kívánatosnak tartja a tábori postaszemélyzet egyenruházatát mindkét állam területén egyöntetűen és egyformán szabályozni.

Rutter Emil, a tábori posta vezérigazgatóhelyettese, tábori postaigazgatói díszegyenruhában 1914-ben.

agyonhallgatták, és egyik helyről sem kaptunk választ. (4587—1884. sz. tárgy. Vezetőségünk arra az álláspontra helyezkedett, hogy a postás formaruha a vasúti és távíróezred egyenruházatával legyen egyező, megfelelő szolgálati jelvények alkalmazásával és a magyar jelleg kidomborításával. Közölte is ezt az akkori osztrák kereskedelmi miniszterrel, elgondolásunkat azonban

iratok.) — Az ügy látszólag elaludt. Bécs azonban nem felejtett: 1890. évben újból felvetette a kérdést azzal, hogy az új táboriposta kezelési utasítás tervezett kiadásával rendezni kell az egyenruházat ügyét éspedig (ismét) tekintettel a közös teendőkre, az osztrák és magyar táboriposta egyenruházat egyformaságát tartaná helyesnek és célszerűnek. (Ker. Min. 71812—189. sz.)

Vezetőségünk amúgy is foglalkozott egyenruházati kérdéssel, a posta és táviró intézmény egyesítése alkalmából, megoldásra azonban a feltornyosult teendők miatt csak az 1891. évben került sor. Szükségesnek tartották a kérdés rendezését azért is, nehogy megismétlődjék az 1878. eset, s a tábori postatisztviselők ismét kellemetlen helyzetbe kerüljenek. A kormány helyzete nehéz volt. Bármennyire óhajtották volna a nemzeti vívmányokat, Bécs jöttányit sem engedett. Baross belátta azt, hogy a ruhakérdést magyar szempontból megoldani nem tudja s ezért hosszas megfontolás után úgy döntött, legyen a rangjelzés sujtás helyett rózsával jelezve a postások zubbonygallérján. (Keresk. Miniszt. 7182—1890.) A közös hadügy-minisztérium örömmel vette ezt tudomásul, s azonnal válaszolt azzal, miképen állapíttassék meg a tábori postafőigazgató egyenruházata, ha ezen állásra V. díjosztálybeli tisztviselő rendeltetnék ki. (De gondoskodtak arról, hogy ilyen megbízást csak osztrák postatisztviselő nyerhessen, s ne magyar.) A postaszakosztály a honvédelmi minisztériummal tárgyalt ebben az ügyben s azt javasolta, hogy a postafőigazgató is olyan egyenruhát viseljen, mint a táboriposta többi személyzete, azzal a különbséggel, hogy a nadrágon mindkét oldalán a piros szegőzsinórtól jobbra és balra 3—3 cm. széles piros bársony posztó szalag (Lampassen) legyen felvarrva. Piros posztóhajtókával legyen ellátva a zubbonygallér is, amelyen a vele egyenrangú tábornok számára megállapított méretben szélesebb arany pászomány is alkalmaztassék s ezen a megfelelő rózsza. A javaslat ellen a honvédelmi minisztérium kifogást nem emelt. Ezt közölte a közös hadügyminisztériummal, mely a tervezetet a kabinettirodához terjesztette fel. I. Ferencz József a javaslatot elfogadta és jóváhagyta.

Most már, hogy a tábori postások ruhaügye révbe jutott, Baross a polgári tisztviselők és alkalmazottak egyöntetű ruházatára is rendelkezett. 1891. évi május 28-án 31.420. sz. alatt (P. R. T. 30. sz.) jelent meg az új utasítás legfelsőbb jóváhagyással, a korábbi összes rendelkezések hatályon kívül helyezésével. A hivatalnokok ruházatát a rendelet a következőkben írta elő: zubbony sötétkék szövetből, skarlátvörös bársony hajtókával, pirossal átfont aranyzsinóratú gallérszegéllyel. Szabás: honvédtiszti. Mellen 5 domború fémgombbal. A szolgálati rang jelzésére a galléron: a VI—VIII. díjosztálybelieknél a honvédségi törzstisztekéhez hasonló arany pászomántra 3, 2, 1 rózsza ezüsből, a IX—XI. díjosztálybelieknél a hajtókára 3, 2, 1 rózsza aranyból s a XII. díjosztályba tartozó segédtiszteknél ugyancsak a hajtókára 1 rózsza ezüsből. — Gyakornokoknál a hajtókára csupán egy-egy sárgaréz gomboeska alkalmazandó. Jelvények alkalmazását a tisztviselőknél nem írták elő. Sapka fekete posztóból, rózsával, hurokkal és a hurkon gomb helyett fehér fémből jelvény: rojtos, bojtos postakürt villámokkal.

A női kezelők ruházata: zubbony ugyanazon anyagból, ugyan-

azon színben 4 cm-es álló gallérral, körül arany zsinórral, skarlátvörös bársony hajtókével. A galléron fehér fémből posta-táviró jelvény. A zubbony összeszorítására bőrv.

A postamesterek és kiadók ruházata: Zubbony ugyanazon anyagból és kelméből mint a hivatalnokoknál említve volt, a galléron azonban hajtóka nincs, és pirossal átvert ezüst zsinór szegélyezi. Mellen 5 fehér gomb. Rangjelzés az általuk ellátott hivatalok osztálya szerint 3, 2, 1 ezüst rózsza, kiadóknál csupán fehér fémből jelvény. Sapka ugyanolyan, mint a hivatalnokoknál.

A postaszolgák ruházata: zubbony sötétkék gyapjú, világoskék szőrzsínórzattal, mellen 5 fehér fémgombbal. Galléron hajtókaszelet nélkül fehér fémből jelvény. Kezelési teendőket végző szolgák, továbbá mozgópostai szolgálatra beosztottak, amíg e teendőket végzik, a zubbonygalléron 1 cm. széles paszománt viselnek. Nyári zubbony ugyanilyen, de könnyebb anyagból. Pantaló kékesszürke posztó, skarlátvörös posztó-szegélycsikkal. Nyáron drill-vászon, szegélycsik nélkül. Mellény ugyanazon kelméből, mint a téli nadrág. Köppeny kékesszürke posztó, mindkét oldalon 5 fehér gombbal s a galléron skarlátvörös posztóhajtókével. Sapka fekete posztó, pirossal átstótt ezüst zsinórral, ezüst rózsával, fehér jelvény gombbal és csattal.

Tábori postai egyenruházat: hivatalnokok zubbonya mint már említettem, rang megkülönböztetése ugyanúgy mint az intézet hasonló rangú alkalmazottainál. Pantaló kékesszürke posztóból, skarlátvörös szegélycsikkal, mint a honvédgyalogsági tisztek részére elő van írva. Köppeny kékesszürke, szabás mint a honvédtiszteké. Sapka, nyakravaló mint előbb. Kesztyű fehér bőr, honvédhadbiztosi kard, bojt nélkül, kardszíjon a paszománt piros fonállal átszőve. (A bpesti ig. 1894. évi 69.184. sz. előterjesztésében kérte, hogy arany kardbojt engedélyeztessék a tábori postatisztviselők részére. A kérelmet nem tárgyalták. Ker. Min. 98.506—1894.)*

Tábori postavezetők (altisztek) és szolgák ruházata: zubbony, nadrág, mellény, köppeny, sapka mint a postaszolgáknál. A postavezetőknél a zubbonygallér két végére a posta és távirójelvényen kívül még egy 10 cm. hosszú és 1 cm. széles ezüst paszománt is jön. Nyakravaló közönséges fekete gyapjuszövet, fehér szegéllyel.

Záradékol kimondja a rendelet, hogy ha V. díjosztályú tisztviselő bízott meg tábori főpostaigazgatói minőségben, úgy ez a tábori postahivatalnokok számára előírt egyenruházatot viseli a rangjának megfelelő jelvényvel, a nadrág mindkét oldalán pedig megfelelő posztólapot. (Lampasse.) Ez a zubbonygallér hajtókaszeletének színével egyező.

Kiegészítették ezt a rendelkezést, amikor a „posta és táviró” altiszti állásokat rendszeresítették. (P. T. R. T. 1892. évi 85. sz. 75.853. sz. rendelet). A postaltisztek ruházatát megkülönböztetésül a hivatali szolgálkétól a következőkben írták elő: ruházat általában olyan, mint a szolgálké, azonban a világoskék szőrzsínórzat helyett pirossal átfont ezüst zsinór sze-

* Az 1914—18. évi háborúban a magasrangú táboripostatisztviselők (VIII—VI. f. o.-ban) aranykardbojtot viseltek.

gélyezi a gallért. Ezzel kapcsolatosan most már a postamesterek és kiadók ruházata is változott, a zubbnyon az ezüst zsinórzat helyett pirossal átfont arany zsinórzatot írtak elő. Az ezüst rózsákat azonban meghagyták.

Az 1893. évi P. T. R. T. 30. számában közölt 33.380. sz. rendelet szerint, miután a postasegédtsztek a XI. f. o.-ba soroztattak be, az eddigi ezüst rózsá helyett egy arany rózsát viselhetnek.

Az 1896. évi országos kiállítás előmunkálatai alatt vetődött fel a budapesti postakocsisok célszerűtlen és nem megfelelő egyenruházati kérdése is. (Pörge kalap, 1886. év óta bőr sapka, buggyos bő, lengyel nadrág.) A posta-csitzály tekintettel arra, hogy a postakocsisok nem tartoznak az állami személyzet létszámába s így egyenruházatuk megváltoztatásához nem kellett királyi engedély, a következő tervezetet készítette: viseljenek a kocsisok barna posztóból atillát állógallérral, vörös-zöld zsinórzattal, a mellen a zsinórok végződésénél fehér fémből rózsák legyenek. Középen 5 fém makkgomb, a galléron ugyancsak fehér fémből jelvény. A balkaron 10 cm. széles skarlátvörös karszalagot, körül zöld csikkal, előrészen fehér bádoglepot, mely ugyancsak az említett jelvényt s fölötte a magyar koronát ábrázolja. Nadrág kékesszürke s mindkét oldalán a varrásen végig 3 cm. széles posztólappal s lent a nadrág alsó szélétől számítva 30 cm. magasságig köröskörül, vékony, fekete borjúbőrrel borítva. (A régi világ pandúrjai, csendbiztosai jártak ilyen nadrágban.) Sapka fekete posztóból, formára olyan, mint az altisztek és szolgáké, azonkívül hátul 2 cm széles skarlátvörös posztólap, körül a sapka alján és felül is köröskörül, továbbá kétoldalon ugyanúgy szegélycsikkokkal ellátva. Rajta fehér sapkarózsa, sima gomb, kékesszürke posztóköppeney hajtóka nélküli. (Ker. Min. 7914. sz. ügyirat.)

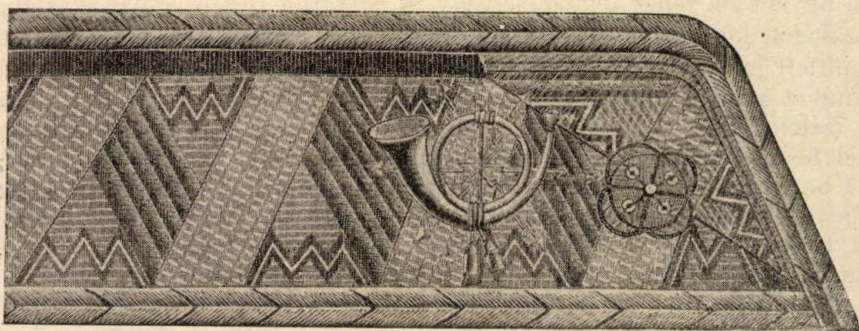
A kiállítás idejére kísérletképpen tervezték ezt a ruházatot, de mert közeledett a megnyitás ideje, nem volt idő további megbeszélésre és hozzászólások elrendelésére, ezért kötelezték Beer Vilmos postaszállítót, hogy május 1-től már állandóan ilyen ruhába járása kocsisait. A kiállítás berekesztése után az országos gazdaszati hivatal azt a javaslatot tette, hogy a magyar pörge kalap viseletet, fekete strucctollal, lengő pántlikával rendeljék el újból, a kalapon magyar korona és postaszíp jelvényvel. Atilla helyett sötétkék Hunyady dolmányt viseljenek zsinórzat nélkül, kétsoros fehér pityke-gombokkal. Vörös zsinóros sötétszürke posztó nadrágot télen, nyáron szürke barna színűt, teljesen magyar szabásút. Rojtos fekete nyakkendőt, darócposztóból szerecsenszürke magyar szűrt, a szűrön vörös bojtos zsinórral. Disz-öltönyképpen ajánlja a hivatal a sötétkék atilla viseletet vörös zsinórral, fényes fehér gombokkal és vörös színű zsinóros magyar nadrágot. A diszkalap szintén pörge kalap volna, karimáján 3 cm széles ezüst paszománnyal bevonva. Sarkantyús magyar csizma egészítené ki e ruházatot, mely csak kiválóbb érdemek jutalmazása volna. (Ker. Min. 1894—1897. számú ügyirat.)

A javaslatot a vezérigazgatóság nem fogadta el, de korábbi rendelkezését módosította s elrendelte, hogy a csendbiztosí nadrág helyett csizmában viselendő nadrágot, télen báránybőr sapkát, mindennapi használatra atilla helyett sötétkék színű, piros hajtókás zubbnyot viseljenek a budapesti posta-

kocsisok. Az atilla pedig maradjon ünnepi ruha. Ez a helyesbített rendelkezés jelent meg a Sz. R. Gy. VI. rész. 271. fsz. alatt.

Az 1891. egyenruházati szabályzat, éppúgy, mint az 1874. évi, nem tesz említést a tábori postatisztviselők díszruházatáról. Ebből újabb kellemetlenség támadt az 1894. és 1895. évi hadgyakorlatok alkalmával. Mindkét esetben a magyar tábori postaigazgató jutott kínos helyzetbe. Ugyanis a hadgyakorlaton résztvevett magasrangú tisztek között, akik a király előtt tisztelgés végett megjelentek, a tábori postaigazgató közönséges zubbonyban volt kénytelen megjelenni, amikor osztrák kollégája testhez simuló ú. n. díszes Waffenrockban parádézott. Elképzélhetjük, milyen nagy feltűnést és megütközést kellett ez az osztrák szellemű hadsereg tisztjei között, míg a magyar postaigazgató igazolta, hogy őt mulasztás nem terheli, mert a vonatkozó szabályzat díszöltönyről annakidején nem gondoskodott.

Ez a két eset is eléggé foglalkoztatta a posta vezetését s már az 1896. évi

A tábori posta- és távirdatisztviselők díszkabátjának hajtókája. (P. T. R. T. 1896.: 56.)

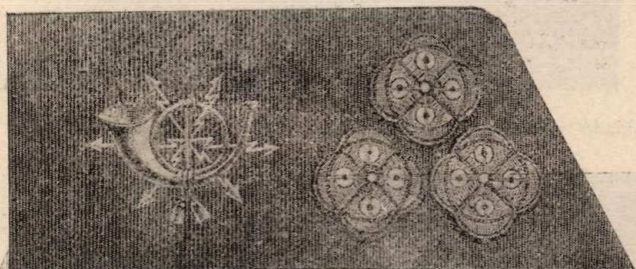
kiállítás idején elhatározta, hogy a kérdést végleg és haladéktalanul rendezi. Tervezetet készítettek, melyben javasolták, hogy a tábori postatisztviselők részére díszkabát és könnyű nyári nadrág engedélyeztessék, továbbá a polgári tisztviselőkre, postamesterekre és egyéb alkalmazottakra vonatkozó korábbi rendelet egyes pontjai módosítsanak. A tisztviselőknél sötétkék húzavirág színű csendőrségi tisztí szabású díszkabátot javasolnak, melynek álló gallérját körül az VI—VIII. díjosztályban skarlátvörös bársonnyal szegélyezett arany paszománt borítaná, a IX—XI. díjosztálybelieknél skarlátvörös bársony fedné köröskörül a gallért, a pirossal átszőtt arany zsinórszegély a gallér hátsó közepén vitézkötésben végződne. A kabát ujjak hasonlóképpen vitézkötéssel volnának befejezve.

Rangjelzésre a VI—VIII. díjosztálynál, mint a törzstiszteknél arany paszomántra ezüst rózsák, a IX—XI. díjosztályú tisztviselőknél a bársony gallérra 3, 2, 1 rózsák jönne aranyból. Végül a rózsák mellé mindkét oldalon aranyozott posta-távíró jelvény (postakürt villámokkal). A sötét-barna nyári nadrág tisztí szabású lenne.

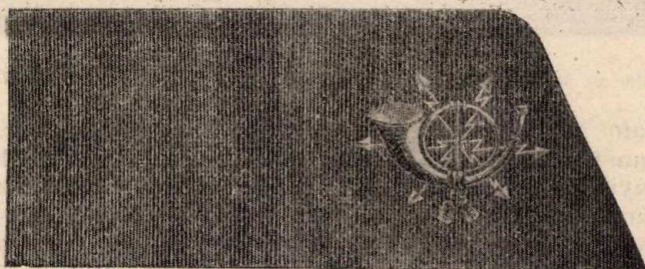
A polgári tisztviselők egyenruházatára a következő javaslat tétetett: az eddig álló galléron alkalmazott aranyzinórzatot el kell ejteni, mint kényelmetlen viseletet, s a tisztviselők egyenruhagallérján a rózsák mellé jelvény alkalmazását javasolják. A gyakornokok aranyozott jelvényt, s a postameste-

Közigazgatási, műszaki, számviteli VI—VIII. és a forgalmi, valamint pénztári V—VI. fizetési osztálybeli tisztviselők aranypaszománittal borított hajtókája ezüstrózsákkal. (P. T. R. T. 1896.:56.)

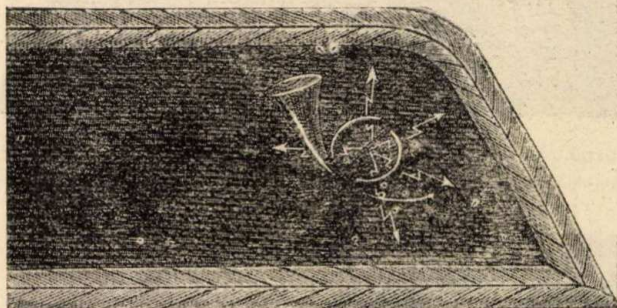
Közigazgatási, műszaki és számviteli IX—XI., továbbá a VII—IX. fizetési osztályba sorozott forgalmi, pénztári, valamint üzemi kezelési személyzet skarlátpiros bárnyohajtókája aranyrózsákkal. (P. T. R. T. 1895.: 56.)

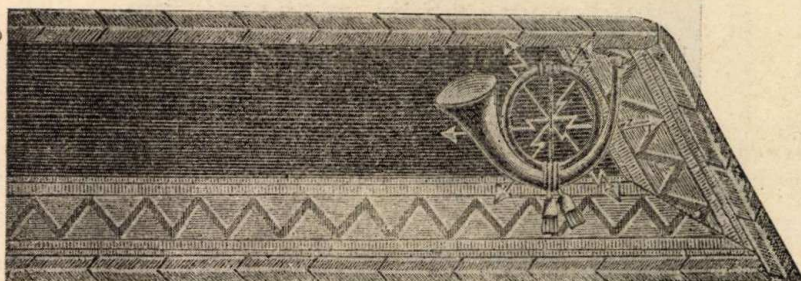
Gyakornokok zubonyhajtókája aranyozott jelvényvel. (P. T. R. T. 1896.: 56.)

rek ezüstözött jelvényt viselnének az ezüst rózsák mellett. Kiadók csupán ezüstözött jelvényt kapnának gallérjukra. A zubonyra cifedhető csontgombokat alkalmaznának, sapkára a magyar koronát és postajelvényt egyesítő kis sárga gomb jönne.

Az altisztek és szolgák ruházatára vonatkozó javaslat: miután ezek érintkeznek a közönséggel legtöbbször, a kedvezőbb benyomás kedvéért is testhez szabott kabát rendszeresítését javasolják és kötelezően kérik kimondani, hogy vásár- és ünnepnapokon e kabátban tartoznak megjelenni. Ez a kabát sötétebb búzavirág szín lenne, a gallért és az ujjakat az altiszteknél pirossal átszőtt ezüst, a szolgáknál pedig fekete szőrzsínór borítaná. A gallér alsó részén köröskörül 1 cm. széles ezüst paszomány alkalmaztatnék, elől a gallérvégeken fehér fémjelvényel. A nyári nadrágot könnyebb anyagból javasolják, a díszkabáthoz pedig fekete-fehér szegélyű nyakravalót.

Postakiadó zubbonyhajtókája fehér fémjelvényel. (P. T. R. T. 1891 : 50.)

Posta- és távirdaaltisztek zubbonyhajtókája. (P. T. R. T. 1896.: 56.)

E javaslatot közölték a cs. kir. közös hadügy- és a m. kir. honvédelmi minisztériummal. (54470—1896.) Ez utóbbi a tervezet ellen kifogást nem emelt. Bécs nyilatkozata szerint miután a cs. és kir. hadsereg katonai tisztviselői számára díszkabát és nyári nadrág nincs előírva, ilyen ruhák használatát a tábori posta és távirdához beosztott magyar tisztviselőknek sem kellene elrendelni, de megengedhetőnek tartja, hogy mint az osztrák tábori postatisztviselőkre előírás a VIII. liz. osztálytól felfelé, — nálunk is, szükség esetén zubbony helyett díszkabátot viseljenek.

A postavezérigazgatóság erre megjegyezte, hogy az osztrák postatisztviselők a szolgálati ruházatot hivatalon kívül is viselhetik, így ünnepélyes alkalmakkor díszkabáttal is rendelkeznek, ezt ha szüksége felmerül, hadgyakorlatok, táboriposta kirendelések alkalmával is használhatják, a magyar posta-

személyzetnek azonban ilyen kedvezménye nincs, s így díszöltönyt nem viselhetnek adandó alkalmakkor.

Ezek után előterjesztést tettek legfelsőbb helyre. A javaslatot a király elfogadta s a vonatkozó rendelet a P. T. R. T. 1896. évi 56. számában 77.785. sz. alatt megjelent.

*

A magyar táborig postások egyenruházatát, illetve e szolgálatra rendelt postatisztviselők és egyéb alkalmazottak rangjelzését az 1874. és 1891. évi rendeletek legfelsőbb jóváhagyással, alkotmányos úton szabályozták. Ugyanez történt Magyarországon ezeréves fennállása évében, amikor I. Ferencz József

Női kezelők zubbonya skarlátvörös bársonyhajtókával, aranyrózsával és aranyozott jelvénnel.
(P. T. R. T. 1896 : 56.)

magyar kereskedelmi minisztere ellenjegyzése mellett véglegesen rendezte ezt a fontos kérdést. Ez a rendelkezés ma is érvényben van, mert alkotmányos úton megváltoztatva nem lett.

Időközben még újabb kiegészítő és egyéb rendelkezések történtek. Pl. az 1901. évi 29. sz. rendelet a gyűjtő és járatkísérő személyzetnek esőköpenyt (Sz. R. Gy. VI. rész 241. fsz.) a 25.757—1903. sz. rendelet (u. o. 231. fsz.) a vonalfelügyezőknek bundabélésű kabát használatát, a 66.064—1903. sz. rendelet a pályaudvarokon szolgálatot teljesítő tisztviselők számára karszalagot ír elő (u. o. 267. fsz.). Említésreméltó rendelkezés még az 1906. évi 90.423. számú rendelet (u. o. 230. fsz.), mely megengedi, hogy a személyzet nyári hónapok-

ban festellen vitorlavászonból készült zubbonyt viselhet. Az 1908. évi 2242. sz. rendelet (u. o. 242. fsz.) a vonalfelvigyázóknak báránybőr sapkával, az 1528—1908. sz. rendelet pedig (u. o. 243. fsz.) halinacsizmával való ellátását rendeli el. A 3458—1908. sz. rendelet (u. o. 266. fsz.) a pályaudvari átrakodásnál fog-

Budapesti postakocsisok külön szolgálati ruházata. (7914. sz. körrendelet 1896-ból.)

lalkoztatott altisztek és szolgák részére bélelt zubbonyt vagy bekecs használatát írja elő.

Az 1920. évben felvetődött, hogy a ruházati rendelkezések a változott viszonyok miatt gyökeres módosítást igényelnek s erre nézve az összes igazgatóságokat javaslattételre szólították fel. A tárgyalások azonban kielégítő ered-

ményre nem vezettek. Az ország nehéz pénzügyi helyzete nem tette lehetővé ennek a nagyon fontos kérdésnek elintézését s így jött létre az 1923. évi 9097. számú, a P. T. R. T. 44. számában megjelent rendelet, mely vezérigazgatói hatáskörben elrendeleti, hogy a tisztviselői kezelési személyzet a még használható és jó állapotban lévő egyenruháját az év végéig viselheti, azon túl azonban nem. Ezzel a rendelkezéssel 1924. évi január hó 1-től a postahivatalok személyzetéről végleg eltűnt az egyenruha. A tábori postára vonatkozólag a következőleg intézkedik a rendelet: „...a viselendő egyenruházat megállapítását, mivel az a hadsereg egyenruházatának tervezett átalakítása folytán is szükségessé válik, későbbi időre halasztom.“

Ez a rendelet megszüntette a postaaltisztek részére rendszeresítve volt díszkabátot, szövethadrágot és nyakravalót. Elrendelte a zsinórozás nélküli, lehajtós gallérú altiszti zubbonyok készítését. És miután itt a zsinórzat rangjelzésül is szolgált, ennek elmaradása következtében a rangjelzést a következőkben állapította meg: a galléron vörös posztóhajtóka, azon a kezelő altiszteknél és vonalmestereknél derékszög alakú 1 cm. széles paszomány, mögötte ugyanolyan alakú 2-2-milliméteres keskeny ezüst sáv; az I. o. altiszteknél és az I. o. vonalfelügyelőknél ugyanaz, de csak egy keskeny ezüst sáv, a II. o. altiszteknél és II. o. vonalfelügyelőknél csak a széles ezüst paszomány s mindnyájuknál fehér postajelvény. A kezelő altiszteknél eddig alkalmazott karpaszomány elmarad.**

A kezelőaltisztek és vonalmesterek elnevezését II. o. szakaltisztek és II. o. vonalmesterekre változtatja a R. T. 1925. évi 18. számában megjelent 8007. sz. rendelet. Ugyanakkor az I. o. szakaltisztek és I. o. vonalmesterek részére rangjelzésül derékszög alakú 1 cm. széles ezüst paszományt, mögötte ugyanolyan alakú három 2-2-milliméteres ezüst sávot (sujtást) rendszeresít.

Az 1931. évben több helyen előfordult, hogy a postamesteri hivatalok küldöncei és levélkézbesítői a postaaltiszti személyzet részére megállapított rangjelzést viseltek egyenruhájukon. A R. T. 1931. évi 15. számában megjelent 75.249/3—1931. sz. rendelet kimondja, hogy a postamesteri alkalmazottnak célszerűségi szempontból meg van engedve az egyenruha viselése, de azt rangjelzés nélkül a tényleges szolgálat jelül kizárólag gallérjelvényvel (postakürti) hordhatják.

*

A gazdagon díszített, sujtásokkal, paszománttal megterhelte egyenruhák kora immár elmúlt, mint elmúlik minden e világon. De ne felejtjük el, hogy a szép magyar díszítésű ruha régi dicsőségünk velejárója volt mindig. Ha nagyritkán alkalmunk van történelmi egyenruhás felvonulást látni, bizony megdöbben a szívünk, megilletődve gondolunk apáink szépséges világára, rég porrávált daliás vitézekre, magyar lobogók büszkén, fennen lobogására és megtelik a szívünk jövőnkbe vetett hittel. Szükségünk van a mult ragyogó dicsőségeire. Azokból merítünk erőt a jelen keserves megpróbáltatásai között. Kell a visszaemlékezés nekünk, szükségünk van az aranyporral behintett

** Karpaszomány viselésére vonatkozó rendeletnek eddig nem sikerült nyomára jönni.

drága emlékekre. Rohanva-rohanó életünkben lehetnek ezek az érzések talán időnként és olykor-olykor múlóak, de nem hullanak nyomtalanul az örök feledésbe, mert lelkünk mélyén gyökereznek s fiaink őrzik tovább szent örökségképpen.

A mult hagyományairól, értékes emlékeiről ne feledkezzünk meg. Igaz, a postán évszázados bécsi függőségünk miatt nem alakulhatott ki magyar nemzeti jellegű formaruha viselet, de egyes jelenségekből következtethetünk ilyen bátor törekvésekre. — Azután Bocskay, Bethlen, Thököly, Rákóczi vitéz katonái, hajdúi, kurucái, Kossuth honvédei sokat és gyakran postáltak. Uttalan-utakon vittek, hoztak, szállítottak fontos üzeneteket, parancsokat, fáradságot nem ismerve, halálos veszélyek közepette is. Ruházatuk mellett ne menjünk el észrevétlenül, mert ezek a vitéz katonák voltak az első tábori postások is.

A nemzeti hagyományok tiszteletben tartásával tervezett és okosan elgondolt formaruha közelebb áll majd szívünkhöz, mint az idegenből átvett, másféle lélekhez szabott még oly divatos elgondolás is.

Nap mint nap érezzük, hogy a művészet szerény berendezésű életünknek is igyekszik alkotórésze, kísérője lenni. A fejlődés folyamán új formát keres és nem utánozza mindig a rég mult világok formanyelvét, — de ha megfigyeljük, azt látjuk, hogy a multak örök értékeit, leszűrt tanulságait nem mellőzi. Az, aki majd az idők jobbrafordulása után egyenruhánkat tervezi, alapos ismerője legyen nemzeti multunknak, postás életünk történetének, de hasonlóképpen ismerje jelenvaló mindennapi életünket, munkálkodásunkat is, hogy ezek birtokában művész kézzel és tudással megkereshesse számunkra az anyagi szépséget és a célszerű formát. Vigyázzunk arra is, hogy a uniformizálás szó régen nem jelentette a művészi felfogás jelenvalóságát, azért e szónak igazi értelemmel való megtöltésére a szónak valóságos átértékelésére minden esetben törekedni kell.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK

Articles techniques.

A helyközi távbeszélő szolgálat korszerűsítése. (Gyorsforgalom.)

Írta: OCSKAY SZILÁRD m. kir. postafőmérnök.

La modernisation du service téléphonique interurbain. (Service rapide.)
Par M. SZILÁRD OCSKAY, Ingénieur principal de poste.

Comme résultat des voyages d'études à l'étranger, l'article fait connaître la formation des récents systèmes de manipulation interurbaine mettant en parallèle le service rapide de sélection interurbaine automatique avec le système manuel exigeant une certaine attente. Il esquisse d'après des exemples vus à l'étranger l'exploitation interurbaine projetée d'introduire dans le service hongrois.

A helyi távbeszélő üzem fejlődési irányát jellemzi, hogy mindinkább áttértek a legelső helyi teleprendszerű hálózatokról a közös teleprendszerű, de még mindig kézi kezelésű üzemre át a gépkapcsolású rendszerre.

A helyközi szolgálat korszerűsítését a külön bejelentéses, várakozásos kapcsolási rendszerrel szemben a bejelentéssel egyidőben létesített, várakozás nélküli, úgynevezett gyorsforgalmú kezelés jelenti. Ha emellett a kézi kezelésű rendszerről még a gépi kapcsolásra is áttérünk, elértünk a helyközi szolgálat legkorszerűbb megoldásához.

Ezúttal a helyközi szolgálat korszerű alakjának a gyorsforgalomnak legfontosabb kérdéseit kívánom tárgyalni, párhuzamba állítva azokat a helyi szolgálattal és szembeállítva a várakozásos rendszerrel.

A helyi szolgálatot alapjában jellemzi a gyorsforgalom. A hívó előfizető tehát a kívánt helyi összeköttetést ugyanakkor meg is kapja, amikor a hívást eszközli. A helyi központokat ennek megfelelően mindig úgy kell méretezni, hogy annyi kapcsoló út, zsinór, összekötő áramkör álljon rendelkezésre, ahány hívás egyidejűleg jelentkezik. Ennek a kikötésnek — jó szolgálatot tartva szem előtt — gyakorlatilag azzal teszünk eleget, hogy az összekötő áramkörök számát úgy állapítjuk meg, hogy pl. 100 estben legfeljebb egyszer fordulhasson elő az, hogy egy hívás azonnal nem bonyolítható le. (1% veszteség.)

A kapcsolat létesítését az előfizető felemelt halligatóval várja be akár milyen rendszerű (CB vagy aut.) a helyi központ.

Vizsgáljuk meg, milyen okok alakították ki a helyi szolgálatban a gyorsforgalmat?

A helyi szolgálatban a gyorsforgalom megvalósítása a berendezési költségek szempontjából nem ütközik nagyobb nehézségbe, mert a távbeszélőüzembe beruházott összes költségnek kisebb részét teszi ki a központi berendezés költsége s ennek nagyobb része az előfizetői készülékekre és vonalhálózatra esik. Az évi fenntartási költségek vizsgálatánál különbséget kell tenni kézikézelésű és gépközpontok között. A kezelés költsége a legkisebb a gyors forgalomnál, mert így létesíthető a legkisebb munkával a kapcsolás, már pedig az évi költségeket tekintetbe véve kézikézelésű központoknál a kezelés költségének mikénti alakulása a döntő.

Gépi központoknál döntő lenne ugyan mind az első beruházás, mind pedig az évi fenntartási költségek szempontjából, hogy az összekötő áramkörök számát lehető alacsony mértékben állapítsuk meg, itt azonban az összeköttetésnél egymás után kapcsolódó nagyobb számú áramkorszakasz (híváskereső, összekötő áramkör, csoportválasztó, vonalválasztó) miatt el nem képzelhető várakozásos rendszer.

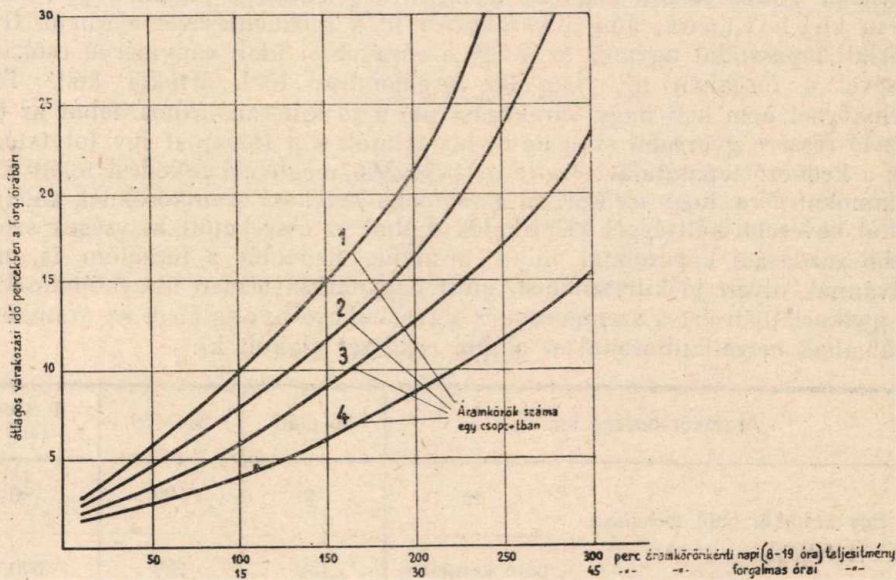
Ezekből az elgondolásokból látható, hogy már gazdaságossági szempontból sem képzelhető el a helyi forgalom lebonyolítása várakozásos rendszerben, de elképzelhetetlen lenne ez az előfizetők szempontjából is. A háborús helyzettel kapcsolatos forgalomtorlódásokból ma már saját tapasztalatunkból is tudjuk mit jelent az, ha a hívó előfizetőnek a központ jelentkezésre, vagy a kapcsolás létesítésére például csak egy percig is kell várkoznia, pedig milyen messze vagyunk még attól, hogy egy percre csökkenthessük le a várakozást a helyközi szolgálatban. Az előadottakat figyelembevéve egészen természetes, hogy a helyi szolgálat csak gyors forgalmú lehet.

Vizsgáljuk meg, hogyan alakult ki ezzel szemben a helyközi szolgálatban kezdetben a várakozásos kezelés?

A távbeszélő fejlődésének történetéből ismeretes, hogy kezdetben kizárólag a helyi hálózatok épültek ki és csak lassan merült fel az igény a helyközi összeköttetések iránt. A helyközi összekötő áramkörök kiépítése jelentékenyen nagyobb költséggel járt, mint a helyi előfizetői áramkörök, illetve a központi berendezések kiépítése. Erre való tekintettel bevezették a külön helyközi kapcsolószolgálatot, amelynek főbb jellemzői a következők: A hívó előfizető csak előzetes bejelentés után, rangsorban, vagyis a jelentkezés sorrendjében, hosszabb, néha órákig is tartó várakozás után kapja meg a kapcsolást. Az összeköttetésért általában a beszélgetési időtől és a távolságtól függően a helyi díjhoz képest gyakran jelentékeny nagyságú külön díjat kell fizetni. Amikor a bejelentett kapcsolásra sor kerül, a helyközi központ kezelőjének kell visszahívnia a beszélgetést bejelentő előfizetőt s azután létesítheti csak a kapcsolást.

A várakozásos helyközi szolgálatot az üzemvezetés szempontjából jellemzi, hogy elsősorban a drága helyközi összekötő áramkörök lehető legjobb kihasználására kell törekedni. Emiatt az áramkör mindkét végén a szolgálatot jól ismerő kezelőket kell alkalmazni, akiket lehetőleg nem szabad olyan munkával megterhelni, ami az áramkör jó kihasználását ronthatná. Így csak

igen kevés számú (2–3) vonalat szolgálhatnak ki, a bejelentések fogadásával már nem terhelhetők meg. Erre a célra külön kezelőket kell alkalmazni. Az egyik beszélgetés befejeztével nyomban kell kapcsolni a következőt, vagyis a soron következő kapcsolást a helyi viszonylatokban elő kell készíteni s a kapcsolásra így előkészített, előfizetőket lehetőleg abban a pillanatban rá kell kapcsolni a helyközi áramkörre, amikor az az előző kapcsolásból felszabadult. A helyi foglaltsági eseteknek nagy száma (20–30%) ronthatná a helyközi áramkörök jó kihasználását. Megfelelő berendezésekkel biztosítani lehet a helyközi kapcsolás elsőbbségét a kapcsolás felajánlásával és a fennálló helyi kapcsolás elbontásával. A felajánlás és bontással járó hosszabb kezelési művelet nem fog kihatni a helyközi áramkör jó kihasználására, ha megfelelő előkészítés van. Az előkészítéssel járó kezelés biztosításához a sorra jövő kapcsolásokról mindkét kezelőnek előjegyzést kell vezetnie,

Áramkörök kihasználása a várakozási idő és a csoport-nagyság függvényében.

1. ábra.

távbeszélőjegyet kell kiállítani (kétjegyes helyközi kezelési rendszer). Természetesen a rendes kezelésen felüli külön munkát jelent ezeknek a távbeszélő jegyeknek egyeztetése s a hívó oldalon a jegy alapján a díjak kivétele. Látható, hogy a két távbeszélő jegyes kezelés csak igen költséges kezelési szolgálattal tartható fenn.

Vizsgáljuk meg, hogy milyen okok vezették be az áttérést a várakozás nélküli, gyorsforgalmú kezelésre?

A kétjegyes, várakozásos kezelési móddal a helyközi központokat összekötő áramkörök kihasználása lényegében attól függ, milyen mértékben várakoztatjuk az előfizetőket. Az áramkörök jó kihasználását csak úgy érhetjük el, ha egyidőben nagyobb számú kapcsolás vár lebonyolításra, nagy az átl-

gos várakozási idő. Ha ugyanabban a viszonylatban több áramkörünk is van, csökken a jó kihasználáshoz szükséges várakozási idő. Ezeket az összefüggéseket az 1. ábra mutatja. Látható, hogy több áramkör alkalmazásánál a várakozási idő csökken, akkor is, ha az egy áramkörre jutó terhelés változatlan marad. A várakozási idő csökkenése azonban nem lesz egészen arányos az áramkörszám növekedésével s nem fog lecsökkenni bizonyos érték alá. Bár a további csökkentés is kívánatos lenne, ez minden további nélkül csak az áramkörök kihasználásának romlásával volna elérhető. A várakozási idő csökkentését az üzem jövedelmezőségének szempontja indokolja. Túl nagy várakozási idők ugyanis csökkentik az előfizetők beszélgetési kedvét. (Töröltetik az előjegyzést.) Az előfizetők szempontjából még 10—15 perces várakozási idő is sok, különösen nyilvános állomásról folytatott beszélgetéseknél. Az így elmaradó beszélgetések jövedelem elmaradást okoznak. Ennél sokkal nagyobb azonban a jelentősége annak a jövedelem többletnek, ami a várakozási idők csökkentésével elérhető. Gyakorlati tapasztalat ugyanis az, hogy a várakozási idők nagymérvű csökkentésével a forgalom nő. Nagyobb forgalomhoz több áramkör kell. Több áramkörnél nem kell nagy várakozási idő a jó kihasználáshoz, tehát az előfizető részére gyorsabb szolgálatot biztosítunk s a folyamat így folytatódik. Ez a kedvező tapasztalat vezette a távbeszélő megfelelő fejlődési fokát elérő államokat arra, hogy elsősorban a rövidebb helyközi áramköröknél, amelyek tehát kevesebb költséggel kiépíthetők s ahol az összekötött helységek szorosabb gazdasági kapcsolatai miatt aránylag nagyobb a forgalom is, nem kívánnak olyan jó kihasználást, mint nagyobb távolságú összeköttetéseknel. A gyakorlatban ezt a szempontot is figyelembevéve, általában az áramkörök számának megállapításánál az alábbi rendszer alakult ki:

Áramkör hossza km		25 alatt	25—100	100-on felül
Egy áramkör napi terhelése legfeljebb	db	40	60	80
	perc kerekítve	150	250	300

Ezzel az előírással a 25 km-nél rövidebb összeköttetéseknel az 1. ábra szerint már 4—10 percre lecsökken az átlagos várakozási idő. Ezzel szemben az áramkörök kevésbé jó kihasználása áll, ami azonban nem olyan lényeges, mert kisebb költségű áramkörökről van szó. Ha azonban már amúgy sem tudjuk az áramkörök elég jó kihasználását biztosítani, nincs értelme ezeknél az áramköröknél a drága kétjegyűs kezelésnek. Így alakult ki azután először csak a környék viszonylatokban az egyjegyűs kezelés. Ennek lényege, hogy a hívott oldalon a jegykiállítást elhagyjuk. Ezzel a kapcsolás létesítése meggyorsul s így még bizonyos mértékben a várakozási idő is csökken. Igaz, hogy elesik a kapcsolások előkészítésének lehetősége s ezzel a távolsági áramkör kihasználása rosszabb lenne, de elmarad az a szolgálati beszélgetés is, ami a hívott oldali jegy kiállításával kapcsolatos s így vég-

eredményben az áramkör kihasználásánál nem kell rosszabbodással számolni. Anélkül tehát, hogy az egyjegyves rendszer bevezetésével gazdasági hátrány állna elő, nyerjük azt az előnyt, hogy a drága kezelési költséget a hívott oldalon nagy mértékben csökkentettük. Most már a bejövő kapcsolások kezelésénél nem áll az a szabály, hogy a kezelő csak 1—2 áramkört szolgálhat ki, mert a jegynélküli kezelés oly rövid ideig tart, hogy a bejövő kezelő a legrövidebb várakozás után tud jelentkezni a hívásokra, feltéve természetesen, hogy más hosszadalmasabb művelet végzésével, pl. kimenő kapcsolások létesítésével nem terheljük. Különösen áll ez abban az esetben, ha a bejövő hívások létesítését egyidejűleg több kezelő is elláthatja (multiplikált hívólámpákkal, vagy gépi híváselosztással). A kézikézelt helyi központok üzemtechnikájából ismeretes ugyanis, hogy a kezelő jelentkezéséig tartó átlagos várakozási idő annál kisebb, minél kisebb a kezelő kapcsolásonkénti munkaideje s a várakozási idő akkor is nagy mértékben csökken, ha együttműködő, szomszédos kezelők vannak. Az egyjegyves rendszerben tehát kívánatos külön bejövő munkahelyeket létesíteni éppúgy, mint ahogy a több központos kézikézelt helyi hálózatokban kialakult a külön „B” munkahelyek rendszere. A bejövő munkahelyeket más kezelési munkával, kimenő kapcsolással nem szabad megterhelni, hogy az egy kapcsolásra eső átlagos munkaidő rövid legyen s így kicsi az átlagos várakozási idő, amely eltelik a kiinduló kezelő hívása és a hívott központ jelentkezése között. Ezzel a helyközi áramkör jó kihasználását továbbra is biztosítottuk s amellet jelentékeny megtakarítást is elérhetünk a kezelési költségeknél. A bejövő kezelő kapcsolásonkénti munkaideje legfeljebb $\frac{1}{2}$ percre tehető, ezzel egy kezelőre óránként 40—60 esetleg még több kapcsolat létesítését is számíthatjuk. Minthogy a kétjegyves kezelési rendszerben egy kezelőre óránként csak 15—20 kapcsolat létesítését vehetjük számításba, a bejövő kapcsolások kezelésénél az egyjegyves rendszerrel a kezelési költség a kétjegyvesnek $\frac{1}{3}$ -ára csökkenthető s így tekintélyes megtakarítás érhető el. Ugyanekkor a kimenő kezelés munkaideje is csökken azzal az idővel, amennyivel gyorsabb a hívott központ jelentkezése és amennyi időmegtakarítás elérhető, azáltal, hogy a hívó kezelőnek nem kell várnia addig, amíg a hívott kezelő kiállítja a bementett adatok alapján a távbeszélő jegyet. Ezt az időmegtakarítást is $\frac{1}{2}$ percre becsülhetjük s így a kimenő kezelő munkájánál is kb. 30%-os megtakarítást érhetünk el. Egyjegyves rendszernél tehát a kimenő oldalon is nagyobb lesz a kezelői teljesítmény. Számíthatunk óránként 25—30 kimenő kapcsolást is egy kezelőre. A hívó és a hívott oldalon elérhető kezelési megtakarítást összegezve, kimondhatjuk, hogy az egyjegyves rendszer bevezetésével a kezelők felét megtakaríthatjuk. Ez a megállapítás természetesen csak azokra a nagyobb központokra vonatkozik, ahol az új kezelési rendszerhez a kapcsoló berendezéseket is a fenti szempontoknak megfelelően rendezik be. Azonkívül az összehánlító számítás nem vette figyelembe az átmenő kapcsolások és egyéb különleges (azonnal nem kapcsolható) összeköttetésekkel járó többlet munkát, valamint azt a körülményt, hogy a bejövő jegyek elmaradásával a kezelés munkáját nagyobb mértékben kell ellenőrizni, visszaélés elkerülése céljából s ezek a szempontok az elérhető megtakarítást bizonyos mértékig csökkentik. Ezzel

szemben a fentebb számított megtakarításon felül még megtakarítást jelent, hogy a hívott oldali jegykiállítás elhagyásával elmarad a jegyek kezelésével, egyeztetésével járó munka.

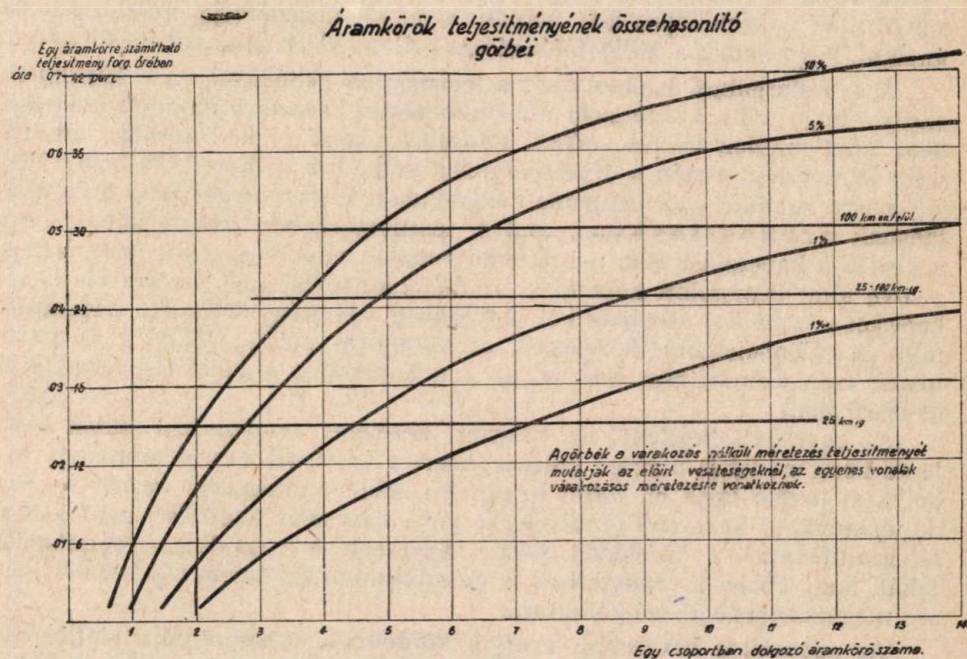
A rövidebb viszonylatokban az egyjegyes kezeléssel szerzett igen kedvező tapasztalatok s különösen az a körülmény, hogy az előkészítés elamradása ellenére sem romlik lényegesen a helyközi áramkörök kihasználása, arra vezetett, hogy az egyjegyes kezelést a nagyobb távolságú összeköttetésekre is kiterjesszék.

Az egyjegyes rendszerre való áttérés két legfontosabb előnye, hogy csökkenti a kezelési költségeket és bizonyos mértékben gyorsítja a kapcsolások létesítését. Ha azonban csak az egyjegyes kezelést vezetjük be, de egyébként nem változtatunk a helyközi szolgálat kezdeti módszerein, a gyorsabb kezelés által elért várakozási idő csökkenés aligha lesz észrevehető, pedig üzleti szempontokból nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani a kapcsolások gyorsításának, mert ezzel a forgalom növekedését érhetjük el. Vizsgáljuk meg tehát ezt a kérdés kissé közelebbről.

Bizonyos áramkörszámon felül az áramkörök jó kihasználásának biztosításához szükséges várakozási idő már jelentékenyen csökkenhet (kb. 10 percre). Elméletileg az áramkörök számának nagyobb mérvű emelkedésével ez a várakozási idő még tovább lenne csökkenthető. Valójában azonban a bejelentés időpontjától számított várakozási idő 10 perc alá alig lesz csökkenthető, ha a külön bejelentéses helyközi kezelési szolgálatnál maradunk. Amíg ugyanis a bejelentőn felvett távbeszélő jegy esetleg több közbenső kezelés után eljut a kapcsolást lebonyolító helyközi kezelőhöz, súlyos percek telhetnek el. Időbe telik az is, amíg a helyközi kezelő felhívja a bejelentő előfizetőt, aki időközben már el is távozatott készüléke közeléből. (Gyakran kell törölni a kapcsolást, mert a hívó nem felel.) Ezek a várakozási idők a külön bejelentés rendszerben semmiképpen sem kerülhetők el, holott nagyobb forgalmak lebonyolításához s különösen a rövidebb távolságú összeköttetésekénél nem egy esetben már olyan nagy helyközi összekötő áramkör csoportok szükségesek, melyeken a forgalom várakozás nélkül is lebonyolítható lenne. Ezeknek a helyközi viszonylatoknak a méretezése történhetné akár a helyi üzemben szokásos gépszám megállapítási módszerrel is anélkül, hogy ezzel a méretezéssel nagyobb számú áramkör adódnék ki, mint ha az áramkörök számának megállapításánál az előbb megadott várakozásos szolgálatra vonatkozó táblázat adatait használnánk fel. Különösen áll ez, ha a helyközi viszonyatra nagyobb veszteségeket (10%-ig) engedünk meg, mint a helyi berendezések méretezésénél, ami a helyközi összeköttetések nagyobb költségét tekintetbe véve általában szokásos is. Ezt igazolja a 2. ábra, ahol összehasonlításként berajzoltuk egy-egy összeköttetés teljesítményét egyrészt a veszteség és csoportnagyság, másrészt az előbb megadott táblázat alapján.

Látható az ábrából, hogy ha nem is túl nagy, csak 5% veszteséggel számolunk, várakozás nélkül adhatók meg a kapcsolások 25 km-nél rövidebb távolságnál, ha 3, vagy ennél több áramkör van ugyanabban a viszonylatban, 25—100 közötti távolságnál 5, vagy ennél nagyobb számú áramkörnél és a nagyobb távolságú áramköröknél 7-es, vagy ennél nagyobb csoportnál.

Ha a veszteséget 10⁰/₀-ig engedjük meg, ezek az áramkörszámok 2, 4, ill. 5-re csökkennek. Ezekből a számértékekből látható, hogy amint élénkebb helyközi forgalom alakul ki két központ között, a rövidebb távolsági viszonylatokban mondhatni minden esetben (mert legtöbbször 2–3 áramkörnél többre lesz amúgy is szükség) önmagától elérjük azt az állapotot, hogy az áramkörök jó kihasználása nem indokolja meg a várakozásos helyközi kezelés fenntartását. A nagyobb távolságú viszonylatokban ugyanez a helyzet lassabban következik be, mert 4–5, ill. 5–7 áramkör kell egy-egy csoportban, hogy az áramkörök kihasználása az előírt veszteségre méretezéssel is ugyanolyan jó legyen, mint a várakozásos rendszerben. A legutóbbi évek-

2. ábra.

ben bekövetkezett nagymérvű forgalomemelkedéssel már hazánkban is az a helyzet, hogy Budapest és valamennyi nagyobb gócközpont között a várakozásos rendszerben is szükség van annyi áramkörre, hogy azok kihasználása várakozás nélküli rendszer mellett is legalább ugyanolyan jó marad. Ha egységesen ezt a rendszert kívánnánk bevezetni, csak kevés számú viszonylatban állana elő az a helyzet, hogy az áramköröket kis mértékben szaporítanunk kellene s így azok kihasználása valamivel rosszabb lenne, mint eddig volt.

Ezt az állapotot az élénkebb helyközi forgalmú nyugati államok már korábban elérték s így indokoltak látták, hogy az előbb előadottak szerint mind az igénybevevő felek, mind az üzemgazdaságosság szempontjából egyaránt előnyösebb várakozás nélküli forgalom-lébonylítás rendszerére térje-

nek át a távolsági kezelésnél is. Ezt a meglévő helyközi kapcsoló berendezések változatlanul hagyásával nem lehetett megvalósítani elsősorban a külön bejelentő kezelés által adódó várakozási idő miatt. Ezt a nehézséget megoldja az egyesített bejelentő és helyközi szolgálat bevezetése. Ennél a rendszernél a helyközi munkahelyeken a helyközi vonalak multiplikálva vannak úgy, hogy minden kezelő minden (kimenő) helyközi vonalat elérhet. A bejelentő vonalak ugyancsak multiplikálva vannak ezeken a munkahelyeken s így az éppen szabad kezelők közül akármelyik jelentkezik az előfizetőnek, vagy megfelelő híváselosztó berendezés kapcsolja az egyik szabad kezelőhöz az előfizetőt. Ez a kezelő a bejelentés felvétele után a kért kapcsolást azután azonnal megadhatja az előfizetőnek anélkül, hogy annak a hallgatóját vissza kellene akasztania (gyors forgalom).

A gyorsforgalmú kapcsolásnál a legnagyobb nehézséget az a körülmény okozza, hogy a hívó előfizető által állomására nézve bement adatokat nem lehet minden további nélkül elfogadni, mert el kell kerülni tévedés, vagy félrevezetés esetén a díjak helytelen számlázását. Ez elkerülhető a hívó állomásra vonatkozólag bement adatoknak, illetve magának a hívó állomásnak az azonosításával, ami a legegyszerűbben abban állhat, hogy a kezelő a kapcsolást nem a bejelentő vonalon adja meg a hívónak, hanem a hívó által bementott kapcsolási számot haladéktalanul visszahívja s így kapcsolás technikai szempontból lényegében ugyanúgy létesíti a kapcsolást, mint a különbejelentős kezelésnél, de várakozás nélkül. (Esetleg a visszahívást csak azonosításra használjuk s a kapcsolást a bejelentő áramkörön át létesítjük.)

Az egyesített bejelentő és helyközi kezelési rendszerben külön bejelentő kezelőre tehát nincsen szükség, mert a bejelentő kezelő munkáját is a helyközi kezelő látja el. Ezzel ugyan kis többlet munkával terheljük meg, de ugyanakkor kevesebb fáradtsággal jár a kapcsolás létesítése, mert a hívó fél beállításával a kezelőnek sokkal kevesebb a veszélye. Mondhatjuk tehát, hogy ebben a rendszerben is még bizonyos (a bejelentő) kezelői költség megtakarításával számolhatunk.

Az azonosítás bevezetése a díjak számlázása szempontjából teljes biztonságot nyújt ugyan, de kissé nehézkes megoldás mind az előfizetők, mind a kezelés szempontjából. Ezért kísérleteztek hang, ill. lámpajelzéses azonosítással, az azonosítás elhagyásával, ill. külön kezelővel kémpróbaszerű végrehajtásával, végeredményben azonban a legmegfelelőbb megoldást az önműködő azonosító, ill. díjfelszámító rendszerben találták meg. Ez általában kétféle lehet: díjnyomtatás, vagy többszörös számlálás. A díjnyomtatógép önműködően keresi meg a helyközi kapcsolást kívánó hívó előfizetőt, feljegyzi ennek kapcsolási számát és lenyomatja a díj kivetéséhez szükséges összes fontosabb adatokat, mint pl. a kapcsolás időpontja, időtartama, stb. A többszörös számlálás ehhez képest valamivel egyszerűbb gépi berendezéseket igényel. Ebben a rendszerben nem kell a hívó előfizetőt azonosítani, mert a díjakat a távolság és az időtartam szerint az előfizető beszédszámláló jelfogójának többszörös működtetését vetjük ki, vagy önműködően idő és zóna számláló gépek segítségével, vagy pedig a kezelő is beállíthatja billentyű lenyomásával. Ez a több-

szörös számlálásos rendszer tehát eltér a helyközi díjelszámolás eddig szokásos rendszerétől, amely szerint az előfizetőt minden egyes helyközi kapcsolásáról adott külön részletezés szerint terhelik meg a díjakkal. A többszörös számlálásnál a helyi és helyközi díjak egybefolyznak s külön sehogyse részletezhetők. Mindamellett, különösen a nyugateurópai országokban (elsősorban Svájcban és Németországban) ez a rendszer nagyon elterjedt. Ennek oka talán elsősorban az a körülmény, hogy a helyi díjaknak csak kisszámú többszörösét (3–5-szörösét) teszik ki a közepes távolságú helyközi kapcsolásoké s így egy-egy helyközi kapcsolásnál nem kell a helyi számlálót többször működtetni. Emiatt az előfizetőnek nem sok különbséget jelent, hogy a nagyobb számú helyi beszélgetéshez néhány helyközi kapcsolásról is egyben kap számlát.

Az önműködő díjegy nyomtató rendszert elsősorban Belgiumban alkalmazták, ahol még aránylag kis távolságú (környék) forgalmak díjelszámolására is bevezették.

A külföldi példákat és a saját viszonyainkat szem előtt tartva hazánkban talán legmegfelelőbbnek olyan rendszert lehetne mondani, amely lehetővé teszi, hogy a nagyobb távolságú kapcsolásokról adjunk külön részletezést, míg a rövidebb környékkapcsolásokat lehetne többszörös számlálással a helyi számlálókön rögzíteni. Mászóval a góckörzeten belüli kapcsolásokat önműködően lebonyolító faluközpontok kaphatnának idő és zóna szerinti többszörös számlálást, míg a nagytávolságú összeköttetéseket lebonyolító gócközpontok díjegy nyomtató gépeket. A díjegy nyomtató gépek gondosabb felügyeletet kívánnak, mint az előfizetői számlálókat többszörösen működtető idő- és zónaszámlálók és ezért fenntartási okokból nem lenne kívánatos azokat a felügyelet nélküli faluközpontokban is felszerelni. Valószínű, hogy a faluközpontok előfizetői könnyebben elégszenek meg többszörös számlálással, mert a kapcsolások nagyobb részét kis távolságra folytatják, aránylag többet beszélnek távolsági viszonylatban, s így kevesebb jelentőséget tulajdonítanak a külön részletezésnek, mint a gócközponti előfizetők, akiknek nagyobb lehetőségük van a helyi kapcsolásokra. Általában a gócpont bonyolítja le a nagyobb távolságú és így drágább helyközi kapcsolásokat s ezért itt nagyobb jelentősége lehet a díjegy nyomtató gépnek. A gócpontban felszerelt díjegy nyomtató gépek esetleg lenyomtathatják, majd a közeli előfizetők által kezdeményezett nagyobb távolságú helyközi kapcsolásokat is, mert hiszen ezek rajtuk keresztül létesülnek.

A fentebb előadottakból látható, hogy a gyorsforgalom bevezetéséhez módosítani kell a meglévő helyközi központi berendezéseket. Lehetővé kell tenni, hogy a bejelentések a helyközi munkahelyekre fussanak (esetleg önműködő híváselosztó segítségével, vagy multiplikált hűvelyekkel és hívó-lámpákkal) és külön bejövő-munkahelycsoportot kell képezni, ahol a helyközi vonalakon befutó hívásokat fogadják (esetleg szintén önműködő híváselosztóval). Valamennyi egyesített bejelentő és helyközi munkahelynek el kell tudnia érni minden kimenő helyközi vonalat s így ezeket vagy multiplikálni kell, vagy gépkapcsolás útján kell biztosítani elérésüket. Kívánatos azonkívül a helyi központokat és a helyközi központ kapcsoló áramköreit felszerelni lehetőleg

önműködő díjfelszámító berendezésekkel. Lassanként tehát a kezelői munka mindinkább egyszerűbb lesz, s áttolódik a gépekre: gépek kapcsolják rá a kezelő beszélőkészletére a bejelentő előfizetőt, vagy a helyközi vonalat, amelyen hívás érkezett, gépek útján kapcsolódik be a hívott helyközi vonal, gépek végzik az idő, s felszámítandó díjak rögzítését. A kezelő a gépek megfelelő működtetését kulcsokkal és billentyűkkel vezérelheti s így elmaradhatnak a gyorsabban elhasználódó, s ezért nagyobb fenntartási költségeket okozó zsinórok. A korszerű helyközi kapcsoló-váltók tehát már zsinórnélküli, kulcsos megoldásúak. Ilyen zsinórnélküli kivitelben készültek a külföldi újabb nagyobb helyközi központok, így az amszterdami és a berlini. Hazánkban ilyen a miskolci 8 munkahelyes helyközi váltó.

A gépek munkájának igénybevételét a helyközi kapcsolások lebonyolításánál legelőször (már amikor a helyi központok gépesítése kezdett nagyobb méreteket ölteni) az úgynevezett helyközi közvetítésnél valósítsák meg. Az önműködő helyközi közvetítés bevezetésével elmaradhatott a helyi előfizetők nem kívánatos nagyságú multiplikációja és a helyközi közvetítő kezelő. A gépi helyközi közvetítő áramkörök lehetővé tették, hogy számtárcsa, vagy számbillentyűzet segítségével maguk a helyközi kezelők kapcsolják a hívott gépkapcsolású előfizetőt.

A hazai központjainknál kissé bonyolultabb berendezéssel ezeknél az önműködő közvetítő áramköröknél is biztosítottuk a helyközi kapcsolás elsőbbségét, a felajánlást és az erőszakos bontást. Más országokban ennek alkalmazására nézve megoszlanak a vélemények. Egyes helyeken csak felajánlást alkalmaznak, de legtöbbször nem biztosítják a helyközi kapcsolás elsőbbségét. A most összehívott bécsi nemzetközi értekezlet azonban már felveti a kérdést, hogyan szabályozzuk nemzetközileg is a foglalt állomás kapcsolását?

Nem jelent túl nagy lépést a gépkapcsolók megoldása szempontjából, ha a gépkapcsolású helyközi közvetítő áramköröket kiterjesztjük egész a távoli helyközi központig és lehetővé tesszük, hogy ennek a központnak helyközi kezelője tárcsája, vagy számbillentyűzete segítségével maga hívhassa fel a távoli gépkapcsolású előfizetőt (kezelői távválasztás). A helyközi kezelésnek ezt a módját azonban csak akkor lehetett megvalósítani, amikor a forgalmak nagymérvű növekedésével, gyorsforgalom bevezetésével gazdaságosan lehetett biztosítani a távválasztáshoz szükséges áramkörsoportot. Ezzel a megoldással a bejövő helyközi kezelés munkája megtakarítható. További lépést jelent a gépesítés szempontjából, ha nem is a hívó oldali helyközi kezelő fog távválasztani, hanem maga az előfizető. (Előfizetői távválasztás.) Ez nem jelent a gépesítés szempontjából túl nagy lépést, ha a kezelői távválasztás már megoldást nyert, s ezenkívül a helyközi kapcsoló berendezések gépesítése is megtörtént (önműködő azonosítás, díjszámítás). Szervezés szempontjából mégis nagy feladatot képez a gépesítésnek ez a legkorszerűbb lépése, mert az egész országra, vagy annak nagyobb területű körzeteire kiterjedő előfizetői távválasztás csak előre kidolgozott megfelelő rendszerben valósítható meg, s különleges feladatokat vet fel az egyes városokban alkalmazott különböző rendszerű helyi gépközpontok miatt. A távválasztás-

nál a berendezések lehető egyszerűsítése kívánatosá teszi a felajánlás és erőszakos bontás elhagyását. Az előfizetői távválasztásnál nehéz elképzelni, hogy ezt a lehetőséget biztosítsuk az előfizetők részére. Ezért külföldön általában nem biztosítják a távválasztásnál az elsőbbséget. Ez nem jelent nagyobb hátrányt a helyközi áramkörök kihasználása szempontjából, mert a hiábavaló kapcsolás-felépítés csak másodpercekre foglalja az áramkört, szemben az előkészítéses kezeléssel, ahol nagyobb veszteségek származnának. Mindamellett hazánkban egyelőre biztosítottuk a távválasztásnál is az elsőbbséget.

Az előfizetői távválasztással megtakarítható a kimenő oldal helyközi kezelője is. Bevezetése azonban csak akkor képzelhető el, ha minden forgalmi igényt azonnal kielégítő helyközi hálózat áll rendelkezésre. Ez a feltétel a gyorsforgalom bevezetése után előbb-utóbb megvalósul az egymáshoz közelebb fekvő helységek között, nem biztosítható azonban egyszerűen egymástól távolabb fekvő bármely két helyközi központ között. Emiatt az előfizetői távválasztás általános bevezetése útjába még mindig akadályok fognak gördülni. Kezdeti nehézségekkel járhat azonban az is, ha csak bizonyos viszonylatokban vezetjük be az előfizetői távválasztást, mert az előfizetőknek bizonyos gyakorlattal kell elsajátítaniuk, hogy melyik központok előfizetőit hívhatják önműködően, s milyen viszonylatokban kaphatnak kapcsolást csak előzetes bejelentés és esetleg várakozás után. Az előfizetői távválasztás több összekötő áramkört igényel, mint a kezelői távválasztás (célszerű kisebb veszteséget előírni), s ez az áramkörök nagyobb mérvű szaporításával járna. Különösen áll ez hazánkban, ahol még nem alakult ki szorosabb forgalmi kapcsolat a közelebbi viszonylatok között sem, s még a legtávolabbi központoknak is talán a legélénkebb kapcsolata csakis Budapesttel észlelhető. Ilyen viszonyok mellett nagyon költséges lenne, ha minden távoli kis helyközi központot olyan nagyszámú közvetlen helyközi összekötő áramkörrel kötnénk össze egymással, amelyeken a gyorsforgalom mindenkor biztosítható lenne. Ezen a nehézségen segít a helyközi kapcsolások gépesítésének mondhatnánk legfelsőbb foka, az *ú. n. tandem*, vagy *átmenő távválasztás*. Ebben a rendszerben nem kell minden központ részére közvetlen áramköröket biztosítani, mert a kapcsolat akár több helyközi központon át is önműködően jöhet létre. Ennek a rendszernek gazdasági jelentősége nagymértékben haladja meg az előbb említett különböző megoldásokét, mert nem a kezelési oldalon mutat fel megtakarításokat, amelyek végeredményben a helyközi áramkörök költségéhez viszonyítva nem nagyok, hanem éppen a költséges összekötő áramköröknél nyújt megtakarítást azért, hogy az eddig külön-külön összekötő áramkörkapcsolókat közös nagyobb áramkörösomókba foglaljuk össze s így az egy áramkörre számítható teljesítményt növeljük (2. ábra), amivel áramkörmegtakarítást érhetünk el, ill. megvalósíthatjuk a gyorsforgalmat, esetleg előfizetői távválasztást is anélkül, hogy a várakozásos rendszerre kiépített helyközi hálózat elviselhetetlen költséggel kellene átépíteni. Nagy jelentősége van ennek hazánkban, ahogy arra már fentebb rámutattunk, s azért is, mert a helyközi szolgálatban nagyon elmaradtunk a fejlődésben, s alig képzelhető el, hogy a tandem választás nyújtotta előnyök kihasználása nélkül általánosságban bevezethessük a gyorsforgalmú kezelést. Kisebb jelentősége van ennek azokban az élelénkfor-

galmú külállamokban, ahol nemcsak egy nagy központ, a főváros felé irányul nagy forgalom, hanem számos jelentékeny forgalmat vonzó gócközpontjuk van, s ezenkívül olyan mértékű forgalom alakult már ki, hogy aránylag gazdaságosan képezhetőek gyorsforgalmat elbíró összekötő áramkörök tandem választás nélkül is.

A tandem választás és általában a kapcsolásoknak az előfizetők által történő önműködő lebonyolítása a nyugateurópai országokban először a faluközpontoknál valósult meg tulajdonképpen, amelyeknél tiszta kézi kezelésű rendszerrel gazdaságos szolgálat sehogyssem volt elképzelhető. Ezek a kapcsolások azonban csak kisebb körzeteken belüli előfizetőkre terjedtek s olyan összekötő áramkörökön létesültek, (legtöbbször egyenáramú jelzésátvitellel), amelyeket nem tekintünk helyközi összeköttetéseknek. Ezek a távkapcsolórendszerek tehát nem vonhatók bele az előbbieken előadott fejtegetéseinkbe, s az itt tárgyalt helyközi, valamint a összehasonlításhoz alapul vett helyi szolgálat közötti lépcsőfokokhoz tartoznak. Ezeknek a körzethálózatoknak a gépesítése a külállamokban már igen nagy léptekkel haladt előre. Hazánkban a gazdaságosság ugyancsak indokolja ilyen gépkapcsolású körzetek kiépítését, de a gazdasági helyzet miatt ez csak lépésenként történhetik. Végeredményben azonban nem maradhatunk el az általános fejlődéstől a helyközi szolgálat korszerűsítésében. Ebben az irányban újabban nagyobb lépések megtevésére nyílik mód a távkábelhálózatunk fejlesztésével kapcsolatban. Az előbbiekből természetszerűleg következik, hogy a létesítendő távkábelek megoldását csakis a legkorszerűbb helyközi szolgálat figyelembevételével tervezhettük meg, vagyis tandem távválasztás és gyorsforgalom bevezetésével. Ezt a gazdaságosság is indokolja, mert a távkábel kiépítése gyorsforgalommal, távválasztással olcsóbb, mint várakozásos kézi kezelésű rendszerben. A tervezett dunántúli távkábelrel kapcsolatban elvégzett számítások kimutatták, hogy a befektetés összege várakozásos, kézi kezelésű rendszerben kb 25%-kal nagyobb, mint gyorsforgalmú távválasztással. Másik, az építés alatt álló miskolci távkábelrel kapcsolatban elvégzett számítás azt mutatta, hogy a tiszta tandem távválasztással szemben a kábelben csaknem 60%-kal több áramkör kellett volna gyorsforgalmú kézi kezelés esetén.

A létesülő távkábelekkel kapcsolatban kiépíteni tervezett távválasztó berendezések lehetővé teszik az előfizetői távválasztás bevezetését, egvelőre azonban csak kezelői távválasztás épülne ki (két kísérleti központot: a budapesti Erzsébet és Miskolc nem számítva), mert az előfizetői távválasztás bevezetéséhez a meglévő helyi központoknak azonosító berendezésekkel való kiegészítésére lenne szükség, s az ezzel kapcsolatos befektetés csak akkor fizetődik ki, ha már az ország nagyrészere kiépült a távválasztás. A kezelői távválasztás bevezetésével igyekszünk lehetőleg egyidejűleg kiépíteni nagyobb gócközpontjainkban a gyorsforgalmú kezeléshez szükséges helyközi kapcsolóberendezéseket is. Ez aránylag egyszerű eszközökkel lehetséges, mert a legtöbb nagyobb vidéki központban már ki van építve a helyközi vonalak multiplikációja s így a bejelentő-vonalak multiplikálásával a kimenő gyorsforgalmú munkahelyek rendelkezésre állanak, bejövő munkahelyeknek pedig

kijelölhetők a koncentrációs munkahelyek, ahol valamennyi helyközi vonal hívószerepléssel van ellátva. Nehézséget leginkább az átmenő kapcsolások lebonyolítása okoz egyrészt, mert ezeket nem mindig lehet azonnal (bejövő kapcsoláshoz hasonlóan) létesíteni, másrészt mert a megfelelő összeköttetés biztosításához erősítésre van szükség. Az első nehézség könnyen legyőzhető ú. n. várakozásos munkahelyek kijelölésével, ahol a kapcsolások az eddig szokásos kezelési móddal létesíthetők. Az erősített átmenőkapcsolásoknál azonban az eddig alkalmazott zsinórerősítés helyett is korszerűbb megoldást kell létesíteni, mert a zsinórerősítő a gyakorlati tapasztalatok szerint sem kezelési, sem pedig átviteltechnikai szempontból nem nyújt megfelelő megoldást. Biztosítja a helyes megoldást a tandem távválasztás, amelynél az átmenő kapcsolásokba szükség szerint az erősítés (két végerősítő rendszerrel) a legmegfelelőbb módon önműködően bekapcsolódik. Gyökeresen oldja meg a kérdést a távkábel, mert ez két végerősítő rendszerben a megfelelő átvitelt biztosítja. Azokon a helyeken (Pl. Szolnok, Debrecen), ahol a most kiépíteni tervezett távkábelekkal a távválasztás nem oldható meg teljes mértékben, az átmenő kapcsolások erősítését a távválasztáshoz hasonló két végerősítő rendszerrel, kézikapcsolással oldjuk meg. Legnagyobb feladatot rója ránk az új helyközi szolgálat bevezetése Budapesten, ahol kívánatos teljesen átépíteni a már kb. 15 éves helyközi kapcsolóberendezéseinket. A megfelelő új kapcsolóberendezések kiépítése, tervezése folyamatban van. Természetesen a megoldásban nagy szerepet játszik a gépesítés (távválasztás.) Átmeneti megoldásként fel fogjuk használni a meglévő zsinóros helyközi váltóinkat is, de a fejlődést csakis korszerű zsinórnélküli váltók biztosíthatják.

A beszélgetési időtartam meghatározása a budapesti gépkapcsolású távbeszélő központokban.

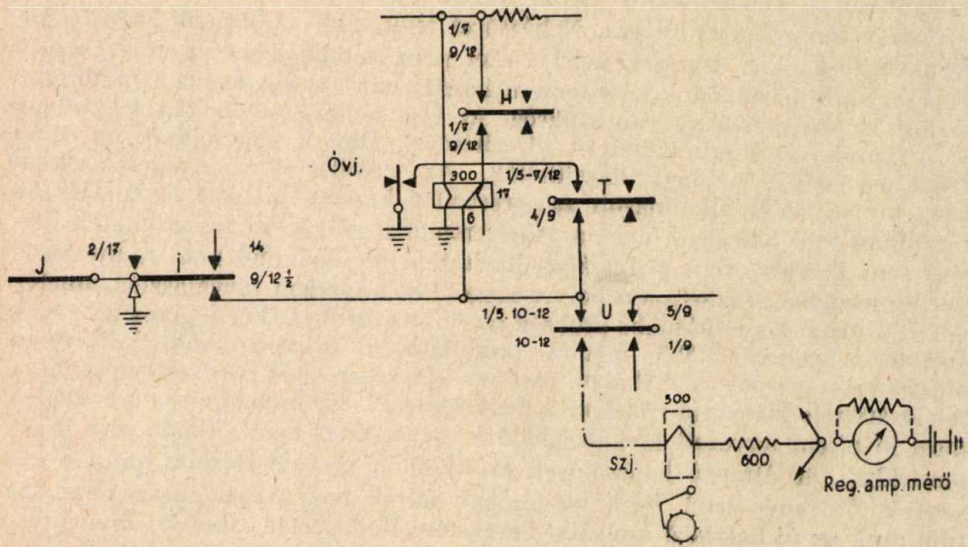
Irta: KERESZTESI ERNŐ m. kir. postafőmérnök.

La détermination de la durée conversation dans les centrales automatiques de Budapest. Par M. ERNÓ KERESZTESI, Ingénieur principal de poste.

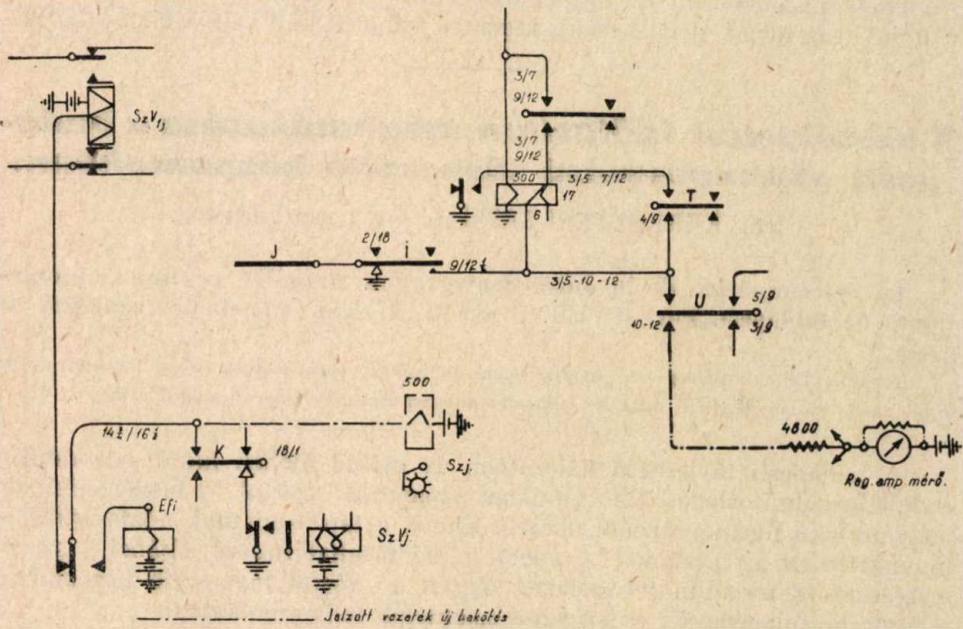
L'auteur fait connaître une modification de circuit étant propre à la fixation de la durée réelle de conversation dans les centrales automatiques, système Standard rotary 7 A.

A budapesti távbeszélő hálózatban az utóbbi időben mind gyakrabban észlelt forgalmitörődásokat általános tapasztalat szerint a beszélgetési idő nagymértékű megnövekedése okozza. Ennek a tapasztalatnak adatszerű alátámasztása és az általános beszélgetési idő meghatározása céljából a szerző méréseket és forgalmi felvételeket végzett a József távbeszélő központban regisztráló ampermérők és forgalmi számlálók felhasználásával.

Az állomások nagyobb csoportjai részéről indított beszélgetések legelőnyösebben az összekötő áramkörök révén regisztrálhatók. Ezeknek sorrendkapcsolói ugyanis a beszéd tartama alatt 12., illetve speciális beszélgetéseknél

1. ábra.

2. ábra.

10. állásban várakoznak. Az „U” tárcsa jelenleg felhasználatlan 2. rugójára a sorrendkapcsoló 10-es és 12-es állásában az „I” tárcsán keresztül tiszta föld adódik; ezt a földet megfelelő ellenálláson át a regisztráló műszerhez vezetve az egyidejűleg beszélgetést folytató áramkörök száma és az összes beszélgetési percek száma megállapítható. Ha az ellenállást számláló jelfogóval kapcsoljuk sorba, a tényleges beszélgetések száma is megállapítható. (L. 1. ábrát.) A számláló jelfogó ugyanis a vele sorba kapcsolt ellenállás megfelelő megválasztása mellett csak akkor húz meg, amikor az összekötő áramkör a 10-es, illetőleg a 12-es állásban megáll. Áthaladó állásban a jelfogó gerjesztési ideje kb. 0.100 sec. a meghúzáshoz nem elegendő.

A regisztráló műszer természetesen az áthaladó állásokban eltöltött időt is méri, ez azonban elhanyagolható, mert, ha feltételezzük, hogy az eredménytelen hívások száma az eredményes hívások ötszörösét tennék ki, a mérési hiba egy beszélgetésnél $5 \times 0.2 = 1$ sec. lenne. (Egy hívásnál két áthaladó állás van.)

A fent leírt forgalmi felvételt csak az összes összekötő áramkörök megfelelő kiegészítésével lehetne valamely központ teljes forgalmára kiterjeszteni, mert egyes alcsoportok kiválasztása esetén nem dönthető el, hogy a megfigyelt forgalom a központ összetételére és általános forgalmára jellemző lehet-e. Mindenesetre több összekötő áramköri alcsoport együttes vagy egymásutáni megfigyelése tájékoztatásul megfelelő eredményt adhat.

Fenti megfontolás alapján a szerző Kőbánya mellékközpont összes összekötő áramkörein végzett megfigyelésekkel az oda bekapcsolt összes állomások forgalmára jellemző adatokat állapított meg. Ezek az adatok jó megközelítéssel az egész József-központra is általánosíthatók, mert a Kőbánya mellékközpontba bekapcsolt állomások jellegüket és megoszlási arányukat, valamint orgalmukat tekintve is igen nagy hasonlóságot mutatnak a József-központba kapcsolt állomásokkal.

A felvételeket a szerző az előbb leírt elvek szerint, de a pillanatnyilag rendelkezésére álló eszközökhöz mérten a 2. ábrán vázolt változtatással végezte el. Eszerint a beszélgetési percek regisztrálása megegyezik az 1. ábra szerintiekkel, azonban az eredményes beszélgetések darabszámát a „K” tárcsa 3. rugóján a számlálás közvetítő jelfogóhoz párhuzamosan kapcsolt számlálókkal mérte. Így csak a díjköteles (12-es állásban létrejött) beszélgetések száma volt megállapítható. Az elkövetett hiba a speciális beszélgetések igen csekély száma miatt az összes beszélgetések számához viszonyítva 1–2 százalékot sem halad meg. (A József-központban 1600-nál több összekötő áramkörre mindössze 45 drb. speciális II. csoportválasztó esik.)

A regisztráló szalagokról az üzemidő, illetőleg beszéledő óránkénti nagysága, a számlálók óránkénti különbözetéből pedig az összes, illetőleg az eredményes hívások darabszáma, végül a keltő hányadosából egy drb. hívás, illetve beszélgetés átlagos időtartama is megállapítható.

Ez a módszer alkalmas arra, hogy aránylag egyszerű eszközökkel a központok kimenő forgalmát ellenőrizni lehessen.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Újabb pályatételünk:

10. Miképpen lehetne a postamesteri távbeszélőszámadást és díjbeszedést egyszerűbbé tenni?

A pályázaton a m. kir. posta személyzetének minden tagja résztvehet. A pályamunka legfeljebb három gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő 1943 január 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem azt külön borítékban, zárt és lepecsételt jelíges levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jelíges levelet csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkájáért jutalomdíjat kap, vagy legalább dicséretben részesül. A jutalomdíj összege 50 pengő.

A jutalomban vagy dicséretben részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A pályamunka végén a kidolgozáskor igénybevevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett, vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálatra hivatva lesznek, nem vehetnek részt.

PÁLYÁZATI EREDMÉNY.

Az 1942. évi 7. számban közölt 6. pályatétel a következő volt:

Kiss János postaaltisztet a Budapest 72. sz. hivatal létszámából a salgótarjáni postahivatal létszámába helyezik át. A Budapest 72. sz. hivatal Kisst 1941 július hó 19-én a szolgálat alól felmenti és nevezett a salgótarjáni postahivatalnál június hó 21-én jelentkezik szolgálattételre. Kiss részére az 1942. évi nyári egyenruházatot melyik hivatalnak kell igényelni?

Öt pályamunka érkezett be. Ezek közül a „Regmeci” jelígejű pályamunka szerzője, Tóth Jenő m. kir. I. o. postatiszt (Kispest 1.) 50 pengő jutalomban, Zoltán Ferenc m. kir. postafőfelügyelő (m. kir. posta központi javítóműhely és anyagszertár) és Dóczy István m. kir. postafőtiszt (Székesfehérvár 1.) dicséretben részesült.

*

Tóth Jenő m. kir. I. o. postatiszt jutalomnyertes pályamunkája:

Az egyenruházati kérdéseket szabályozó P. R. T. 1923:44. számában közölt 9097. sz. rendelet nem rendelkezik aziránt, hogy az érdekelt szervek (hivatalok) az egyenruhaignyiléseket mely időpont, illetőleg milven létszám figyelembevételével állítsák össze. E rendelet kiegészítésére 1937 január 21-én kiadott 87.066/1937. IV. 1. számú vezérigazgatósági rendelet pedig csak azt mondja ki,

hogy az egyenruházatot az illetékes szervek (hivatalok) a december hó 20-án és június 20-án létszámába tartozó altisztek részére igényelhetik.

A fenti kérdésnél tehát csak azt kell megvizsgálni, illetve megállapítani, hogy az áthelyezett alkalmazott a felmentés napjától kezdődően — tekintet nélkül a jelentkezés időpontjára — a régi, illetve az új hivatal létszámába tartozik-e.

A felmentés és jelentkezés közötti időszakban való hovátartozás ugyanis ezideig rendezve nincs. Ha tehát az alkalmazott áthelyezésével kapcsolatos átköltözködés több napot vesz igénybe, ez idő alatt tulajdonképpen létszámailag sehová sem tartozott. E kérdés rendezése is feltétlenül szükséges, mert a Közszolgálati jogszabályok gyűjteménye II. rész 170. §. 2. pontja szerint a régi állomáshelyen felmentett altiszt legkésőbb a felmentés napját követő 8 napon belül köteles új állomáshelyén szolgálattételre jelentkezni, tehát előfordulhat az az eset is, hogy az áthelyezett altiszt 8 napon keresztül létszámon kívül van. E kérdés rendezetlensége nemcsak a ruházatiigénylésnél okozott kétségeket, hanem többek között az üzemi jutaléknál is. Az áthelyezett alkalmazott ezideig ugyanis éppen a létszámailag való hovátartozás kérdéses volta miatt a felmentés és jelentkezés közötti időpontban sem a régi, sem az új hivataltól nem részesült üzemi jutalékban. Az üzemi jutaléokra vonatkozó 75.640/1933—X. 2. sz. rendelet 3. pontja nem mondja ki határozottan, hogy az átköltözködési időszakra nem jár üzemi jutalék. Az üzemi jutalék ez idő alatti szüneteltetése tehát különösen akkor sérelmes az áthelyezett alkalmazottra, ha áthelyezése szolgálati érdekből történt, mert ilyenkor az üzemi jutaléktól önhibáján kívül esik el.

A közszolgálati jogszabályok gyűjteményének fent idézett §-ának 1. pontja szerint az áthelyezett tisztí vagy egyéb alkalmazottat régi állomáshelyén a szolgálat alól fel kell menteni és utasítani kell arra, hogy új állomáshelyén legkésőbb mikor tartozik jelentkezni. A felmentést az alkalmazottal — a félreértések elkerülése és az esetleg utólag felmerülő kérdések kétségtelen megállapíthatósága miatt — természetesen névreszóló, írásbeli rendeletben kell közölni. Minthogy e rendelet az áthelyezett alkalmazottat a szolgálat alól menti fel, ez egyidejűleg a létszámból való törlést is jelenti. Ez viszont csak azt jelentheti, hogy az áthelyezett alkalmazott a felmentés időpontjától kezdődően semmi tekintetben sem tartozik a régi állomáshely létszámába. Ezt igazolja különben az is, hogy a régi állomáshely az áthelyezés megtörténtét ill. a felmentés tényét a felmentés időpontjában az áthelyezésnt elrendelő szervnek is jelenti; valamint azt is, hogy az áthelyezett alkalmazott szolgálati okiratait (szolgálati táblázat, személyi és betegségi ív, minősítési adatai, stb., stb., valamint egyenruházati törzslapját) átíráttal az új állomáshelynek küldi meg.

Az új állomáshely az alkalmazott áthelyezéséről első ízben az áthelyezést elrendelő szervtől, rendeletileg értesül. E rendelet értesítést tartalmaz az áthelyezésre vonatkozólag, valamint rendeletet arra, hogy a jelentkezés időpontját — a közp. nyilvántartás helyesbítése, illetmények átutalása stb. — végett jelentse.

Másodszor a régi állomáshelytől kap értesítést — az alkalmazott szolgálati okirataival együtt — a felmentés megtörténtéről, ill. a jelentkezés határidejéről. Ez értesítést a jelenlegi gyakorlat szerint az új állomáshely nem mindig kapja meg a felmentést követő napon, holott ez több szempontból, különösen pedig az áthelyezett alkalmazott minősítése miatt volna kívánatos. Az új állomáshely ugyanis az áthelyezett alkalmazottról (kiképzés mérve, megbízhatóság, eddigi munkakör) nincs tájékoztatva, ami pedig az új állomáshelyen való beosztásra döntő fontosságú lehet. Fentiek szerint tehát feltétlenül kívánatos volna annak elrendelése is, hogy a régi állomáshely a felmentés tényének közlésével az alkalmazott összes szolgálati okiratait, így a ruházati törzslapot is még a felmentés napján küldje meg az új állomáshelynek. Azzal pedig, hogy az új állomáshely a felmentés megtörténtéről értesült, valamint, hogy az áthelyezett alkalmazott szolgálati okiratainak birtokába jutott, az alkalmazott egyidejűleg az új állomáshely létszámába került. Ezt kétségtelenné teszi az is, hogy az alkalmazott ellen az eljárást késedelmes, vagy esetleges nem jelentkezés esetében nem a régi, hanem az új állomáshely indítja meg.

Az eddig mondottakat figyelembevéve tehát az áthelyezett alkalmazott a felmentés időpontjától kezdve már az új állomáshely létszámába tartozik.

Az általános gyakorlat szerint az igényelt ruházatot, az igénylés napján az érdekelt alkalmazott ruházati törzslapjában — a megfelelő rovatba húzott függőleges vonással — elő kell jegyezni. Minthogy az áthelyezett alkalmazott június hó 20-án már nem tartozott a régi állomáshely létszámába, ruházatot nem igényel részére, tehát a törzslapba sem jegyez elő semmit. Ebből viszont az új állomáshely láthatja, hogy az esedékes egyenruházatot, tekintet nélkül a jelentkezés napjára, ő köteles igényelni. Az esetleges félreértések megelőzése végett egyáltalán nem jelentene munkatöbbletet, ha a régi állomáshely a felmentésre és a szolgálati okiratok átküldésére vonatkozó értesítésben egyúttal megjegyezné azt is, hogy felmentési időpont miatt ruházatot nem igényelt.

Megjegyzem, hogy a ruházatnak fenti módon történő igénylése egyúttal idő és munkamegtakarítást is jelent, ha azt is szem előtt tartjuk, hogy az igényelt ruházat kiosztásánál nem kell az új állomáshelynek átküldeni és a vonatkozó átvételi elismervényt annak, az igénylő hivatal részére — az átvételi elismertetés után — nem kell visszaküldenie.

Fentiek szerint tehát a június hó 19-én Budapest 72. sz. hivatalnál felmentett Kiss János altiszt részére az 1942. évi nyári egyenruházatot a salgó-tartjáni hivatalnak kell igényelnie.

Forrásmunkák: P. R. T. 1923 : 44., Vezérigazgatóság 87.066/1937. IV. 1. sz., és 75.640/1935.—X. 2. sz. rendelete, Postás Szaknaptár 1942., Közszolgálati jogszabályok gyűjteménye II. rész.

Elmélet - Gyakorlat.

Lehet-e távbeszélő útján felvenni külföldre szóló táviratot? Ugyanis az 1940. június 6-iki központi körözüvény szerint a feladó személyazonosságát külföldi táviratnál meg kell állapítani és a táviratlap hátoldalán fel kell jegyezni az igazolás adatait. Ez a rendelkezés kizárja, hogy külföldre szóló táviratot távbeszélőn lehessen feladni.

Külföldre szóló táviratot távbeszélőn is fel lehet adni.

A P. R. T. 1940. évi 24. számában közzétett I. ad. 224.749/4. számú rendelet 2. §-ában fel van sorolva, hogy hol, illetőleg milyen módon nem lehet külföldre szóló táviratot feladni; a felsorolásban a távbeszélőn való feladás nem szerepel, vagyis külföldre szóló táviratok távbeszélőn való feladása nincsen megtiltva.

A külföldre szóló táviratoknál a feladónak, illetőleg annak az egyénnek, aki a táviratot feladás végett a postahivatalba viszi, azért kell igazolni a személyazonosságát, hogy adott esetben a távirat küldőjének kilétét meg lehessen állapítani.

Távbeszélő útján történt feladásnál ez a lehetőség fennáll, mert a távbeszélő állomás előfizetője — abban az esetben, ha nem ő adná fel a táviratot — a feladó személyére vonatkozólag felvilágosítást tud adni. (Beküldött kérdés.)

Filléres csomagoknál elegendő-e, ha a feladó tartalomként csak „Gyümölcs” megjelölést alkalmaz?

Nem.

A filléres csomagokra megállapított kedvezményes „filléres” díj alkalmazásának előfeltétele hogy a felvételnél el lehessen bírálni, vajjon a küldemény a Csomagdíjszabás 25.

§-ában meghatározott gyümölcsöt tartalmazza-e (pl. a narancs is gyümölcs). Ehhez pedig szükséges, hogy a tartalom közelebről, a gyümölcs pontos megnevezésével legyen megjelölve. Ellenkező esetben az elégtelen tartalom nyilvánításból eredő hátrányokat az A. 1. Szab. 45. §. 1. p. 3. bek. alapján a feladónak kell viselnie. (Beküldött kérdés.)

Egy cím nélkülivé vált csomagot a Budapest 70. sz. hivatal szabályszerű eljárás mellett a szállítólevél beérkezése előtt felbont, a címet a címirat-másolat alapján megállapítja, majd a csomagot megfelelő címirattal látja el és a tényleges súly feljegyzésével a csomagot a rendeltetési helyre továbbítja. A címzett az átvétel után, de a Budapest 70. sz. hivatal lezárásának felbontása előtt megállapítja, hogy a Budapest 70. által feljegyzett súly kevesebb, mint amennyinek a csomagot levélben jelezték. A csomagot a címzett visszaviszi a hivatalba, ahol megállapítják, hogy az eredeti szállítólevél szerinti súllyal szemben a Budapest 70. által megjelölt súly kevesebb. Fel lehet-e venni jegyzőkönyvet és adható-e kártérítés?

Igen.

A Budapest 70. hivatal súlymegállapítása a postát kötelezi. Tehát ha a címzett utólagos felszólalása ezen alapul és ha kétségtelen, hogy a csomagban a Budapest 70. sz. hivatal általi lezárás után változás nem történt, úgy a felszólalást figyelembe kell venni és a súlyeltérést kártérítési alapul kell tekinteni. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

La trafic de la poste.

1942. szeptember hó.

Ismereti: Dr. KANYÓ ÖDÖN m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. ÖDÖN KANYÓ Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et de réglemens sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise. Les tableaux ci-après ne contiennent que les résultats principaux

A posta f. évi forgalmának havonkénti alakulását szemléltető görbe élenken túlközi vissza a forgalom állandóan emelkedő irányzatát. A görbe eddig csak 3 ízben szenvedett kisebb törest, mégpedig február, április és augusztus hónapban, a többi hónapokban állandó és erőteljes emelkedés tapasztalható. Különösen meredek a vonal emelkedése március, július és szeptember hónapokban. Az 1939., 1940. és 1941. évek postaforgalmának alakulásánál is állandó emelkedő irányzat mutatkozott, ennek okát azonban elsősorban a területnövekedésben kell keresni, ezzel szemben a f. évi emelkedés nincs területnövekedéssel összefüggésben, hanem konjunkturális okokra vezethető vissza. A területnövekedéseket megelőző 10 év forgalomalakulása a mérsékelt, békés fejlődés korszaka volt. Ebben az időben ugyanis az egyes havi eredmények között nem fordultak elő olyan nagymérvű eltérések, mint a folyó évben s ezért a havi forgalom alakulását jelképező görbe sokkal laposabb és az emelkedésének szöge sokkal kisebb volt, mint most.

Az 1942. évi szeptember havi forgalom a legnagyobb, amit eddig a posta egy hónap alatt elért. Az eddigi csúcserőteket képviselő f. évi júliusi forgalmat 1.1%-kal haladja meg.

A forgalom az előző év ugyanezen hónapjához képest 21%-kal, a folyó év augusztusához képest 5.5%-kal emelkedett. Valamennyi üzletágnál igen kedvező eredmények mutatkoznak.

A postai üzletág körébe tartozó egyes küldeményfajták közül az átlagot meghaladó mértékben a közönséges levélpostai küldemények, a sommás csomagok darabszáma, valamint az utalványok és csekkek összege emelkedett. A közönséges levélpostai küldemények havi ered-

mettent de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux de même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement communiqués dans les tableaux ci-indiqués et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

ményeit feltüntető számsorban a f. évi szeptemberi eredményt csak az 1941. évi december havi forgalom haladja meg. A csomagforgalom állandó emelkedése súlyos feladat elé állítja a postát. A szeptember hónapban felvett csomagok száma a legtöbb, amit eddig a postán egy hónap alatt kezeltek, az eddigi csúcserőteket képviselő júliusi forgalmat 3.5%-kal haladta meg. Igen kedvező az eredmény a filléres csomagok forgalmánál, mert a folyó év első 9 hónapjában kézbesített filléres csomagok száma máris több, mint az 1939-ben egész év alatt kézbesített filléres csomagok száma, pedig az 1939. évben igen jó gyümölcsstermés volt és a posta ebben az évben bonyolította le eddig a legnagyobb filléres csomagforgalmat. Összehasonlításként felsoroljuk az utolsó 4 év — filléres csomag szempontjából legerősebb forgalmú — 3 hónapjának eredményeit.

Filléres csomagok darabszáma.

Év	Július	Augusztus	Szeptember
1939	104.563	101.507	145.618
1940	43.980	46.427	66.159
1941	65.654	75.612	88.134
1942	122.129	204.664	325.706

Különösen nagy erőpróbát jelentett a Budapestre szóló csomagok kézbesítése, ezeknek száma ugyanis szeptember hónapban meghaladta a 600.000-et. Egy hónap alatt ennyi csomagot még sohasem kézbesítettek Budapesten. Figyelemreméltó, hogy míg azelőtt a Budapesten felvett csomagok száma a kézbesítetteknek rendszerint majdnem kétszerese szokott lenni, addig a folyó év szeptember havában 753.000 felvett csomaggal szemben 641.000 kézbesített csomag állott. Összehasonlításként felsoroljuk az utolsó három évben Budapesten felvett, illetőleg kézbe-

sített csomagok darabszámát havonkénti részletezéssel. A kézbesített csomagok darabszámát a felvett csomagok darabszáma mellett zárójelben közöljük.

Csomagok darabszáma ezekben.

	1940-ben	1941-ben	1942-ben
Január	439 (243)	555 (297)	621 (355)
február	405 (215)	536 (264)	624 (348)
március	483 (243)	624 (289)	763 (412)
április	508 (207)	589 (290)	672 (395)
május	499 (196)	649 (257)	685 (392)
június	467 (200)	582 (239)	737 (403)
július	497 (184)	670 (281)	787 (434)
augusztus	475 (173)	607 (262)	695 (532)
szept.	544 (232)	687 (339)	753 (641)
október	633 (284)	728 (398)	
november	618 (296)	647 (405)	
december	747 (375)	827 (483)	

A szeptember hóban felvett, illetőleg kézbesített táviratok havi darabszáma a legnagyobb, amit eddig tapasztaltunk. A felvett táviratok száma az előző év szeptemberéhez képest 18,9, az érkezetteké pedig 38,9%-kal emelkedett. A nemzetközi táviróforgalom 17%-kal nőtt meg.

A távbeszélő üzletág eredményeinél is mutatkozik emelkedés, bár ennek mértéke mérsékeltebb, mitu a távirónál. Még legkedvezőbb a távolsági beszélgetéseknél mutatkozó emelkedés: a kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 27,6, az érkezettekénél pedig 27,2 %-kal emelkedett. A nemzetközi távbeszélőforgalom emelkedése 30,5%-os volt.

Aszeptember hó végén nyilvántartott rádióengedélyesek száma 789.701 volt. Ez a szám 84.650-nel, vagyis 12%-kal több, mint az előző év szeptember havában és 4.489-el, vagyis 0,6%-kal több, mint a folyó év augusztus havában. A hó végi létszámból 208.252 Budapestre, 581.449 pedig vidékre esett. A rádióengedélyesek száma az előző hónaphoz képest százalékszerűen a visszacsatolt keleti és erdélyi országrész területén növekedett legerőteljesebben, ami érthető is, mert a rádióelőfizetők száma e terület népességének számarányához viszonyítva elég kedvezőtlen. Ezért e területen még további fejlődésre lehet számítani.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, minthogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű kiödeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szere-

pelnek. A különböző szolgáltatások összehadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez olymódon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre: munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összedadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak a posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyenlő alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel s így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A szeptember havi forgalom az 1941. év ugyanezen hónapjának eredményeit 21%-kal, az 1942. évi augusztus havi forgalmat pedig 5,5%-kal haladta meg. Az 1942. év első 9 hónapjában elért összeredmény az 1941. év ugyanezen időszakához képest 24%-kal nagyobb.

Összehasonlításul felsoroljuk az utolsó 12 év szeptember havában elért forgalmi eredményeket:

Év	Szeptember hó	Millió munkaegység
1931	szeptember hó	33,0
1932	"	29,6
1933	"	29,3
1934	"	29,2
1935	"	31,2
1936	"	33,0
1937	"	34,9
1938	"	36,9
1939	"	47,1
1940	"	51,4
1941	"	70,0
1942	"	84,7

A kimutatott 84,7 millió munkaegység 56%-a a postai, 10%-a a táviró, 31,4%-a távbeszélő, 2,6%-a pedig a rádióüzletágra esett.

Az 1941 szeptemberhez képest legerőteljesebb emelkedést a táviróforgalom érte el (+28%), ezt követi a postaforgalom 22,5, a távbeszélőforgalom 17,3 és végül a rádióforgalom 12,3%-os emelkedéssel. Az 1942. évi augusztus hónaphoz képest a postaforgalom 4,1, a táviróforgalom 2,7, a távbeszélőforgalom 2,8, a rádióforgalom pedig 1,3%-kal emelkedett.

1. POSTAFORGALOM.) — 1. Trafic postal.)

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n												
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb.	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne Versements		Csekkbetétel Chèques Versements				
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mandés	Lettres de valeur nombre	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant				
1941.	IX.	70.535	1.343	59	1.788	1.493	166.521	61	8.761	2.535	494.622			
1942.	IX.	90.904	1.584	50	2.412	1.744	222.548	59	10.993	2.481	560.124			
1941. I—IX.		588.605	11.464	429	13.330	12.621	1.157.747	604	73.171	22.159	3.366.025			
1942. I—IX.		731.915	14.614	421	18.651	14.919	1.728.601	588	83.638	24.448	4.574.166			
Összehasonlítások Comparaisons	1942. IX. havában 1941. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1942 par rapport au mois de sept 1941, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+	+	-	+	+	-	+	-	+	+	
			20.369	+ 241	- 9	+ 624	+ 251	+ 56.027	- 2	+ 2.232	- 54	+ 65.502		
			%-ban en %	+ 28.9	+ 17.9	-	+ 34.9	+ 16.8	+ 33.6	- 3.3	+ 25.5	- 2.1	+ 13.2	
						15.3								
1942. I—IX. időszakban 1941. I—IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv-sept 1942 par rapport sept mois de janv-sept 1941, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+	+	-	+	+	-	+	-	+	+		
		143.310	3.150	- 8	5.321	+2298	570.854	- 16	+10.467	+ 2289	1.208.141			
		%-ban en %	+ 24.3	+ 27.5	- 1.9	+ 39.9	+ 18.2	+ 49.3	- 2.6	+ 14.3	+ 10.3	+ 35.9		

(Folytatás.)

Év Année	Hó Mois	K é z b e s í t é s — R e m i s e												
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb.	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Paiements		Csekk-kifizetés Chèques Paiements				
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mandés	Lettres de valeur nombre	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant				
1941.	IX.	70.760	1.332	65	1.774	1.494	163.737	44	6.993	754	178.592			
1942.	IX.	91.194	1.585	54	2.525	1.802	220.246	36	5.517	864	240.483			
1941. I—IX.		592.704	11.534	496	13.348	12.508	1.144.006	371	50.790	6.793	1.365.620			
1942. I—IX.		751.446	14.729	474	18.693	15.131	1.703.857	315	46.284	7.728	1.915.248			
Összehasonlítások Comparaisons	1942. IX. havában 1941. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1942 par rapport au mois de sept 1941, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+	+	-	+	+	-	+	-	+	+	
			20.434	+ 253	- 11	+ 751	+ 308	+ 56.509	- 8	- 1.476	+ 110	+ 61.891		
			%-ban en %	+28.9	+ 19.0	-16.9	+ 42.3	+ 20.6	+ 34.5	- 18.2	- 21.1	+ 14.3	+ 34.7	
1942. I—IX. időszakban 1941. I—IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv-sept 1942 par rapport sept mois de janv-aout 1941, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+	+	+	+	+	-	+	-	+	+		
		158.742	3.195	+ 22	5.345	+2623	559.851	- 56	- 4.506	+ 935	+549.628			
		%-ban en %	+ 26.8	+ 27.7	+4.4	+ 40.0	+ 21.0	+ 48.9	- 15.1	- 8.9	+ 13.8	+ 40.2		

1) Az adatok ideiglenesek. — Les chiffres sont provisoires.

2. TÁVIROFORGALOM.) — 2. Trafic telegraphique.)
 3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM.) — 3. Trafic téléphonique.)

Év Année	Hó Mois	Táviró Télégraphe		Távbeszélő — téléphone										
		Táviratok ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques				Közvetlen összeköttetések száma Raccordements directs nombre	Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complètes nombre en milliers					
		Télégrammes, nombre en milliers		hálózatok szerint dans le réseau			összesen total		bpesti egységek hálózatában dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en Province	összesen total			
		feladás dépôt	kézbesítés remise	bpesti egységek uniforme de Budapest	falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb systéme rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés								
1941.	IX.	594	607	91.690	36.964	36.588	165.242	3.026	16.370	3.337	19.707			
1942.	IX.	706	843	96.768	43.992	40.326	181.086	3.152	17.579	4.492	22.071			
1941. I—IX.		4.485	5.176	—	—	—	—	—	141.079	26.045	167.124			
1942. I—IX.		5.275	6.301	—	—	—	—	—	159.727	38.105	197.832			
Összehasonlítások Comparaisons	1942. IX. havában 1941. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1942 par rapport au mois de sept 1941, en plus (+) en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+ 112	+ 236	+ 5.078	+ 7.028	+ 3.738	15.844	+ 126	+ 1.209	+ 1.155	+ 2.364	
			0/0-ban en 0/0	+ 18'9	+ 38'9	+ 5'5	+ 19'0	+ 10'2	+ 9'6	+ 4'2	+ 7'4	+ 34'6	+ 12'0	
	1942. I-IX időszakban 1941. I-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-sept 1942 par rapport aux mois de janv.-sept 1941 en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+ 790	+ 1.125	—	—	—	—	—	—	+ 18.648	+ 12.060	+ 30.708
			0/0-ban en 0/0	+ 17'6	+ 21'7	—	—	—	—	—	—	+ 13'2	+ 46'3	+ 18'4

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Trafic téléphonique (suite).

4. RÁDIOELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — téléphone							Rádió Radiodiffusion				
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers					Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés					
			kezdeményezett départ		érkezett arrivée			Buda- pesten à Budapest	vidéken en province	összesen total			
			bpesti egységek hálózatában dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységek hálózatában dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province				összesen total		
1941.	IX.	2.435	198	965	1.163	194	1.014	1.208	191.413	513.638	705.051		
1942.	IX.	2.537	230	1.254	1.484	243	1.294	1.537	208.252	581.449	789.701		
1941. I—IX.		—	1.667	7.593	9.260	1.614	7.923	9.537	—	—	—		
1942. I—IX.		—	1.833	9.685	11.518	1.839	10.106	11.945	—	—	—		
Összehasonlítások Comparaisons	1942. IX. havában 1941. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1942 par rapport au mois de sept 1941, en plus (+) en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+ 102	+ 32	+ 289	+ 321	+ 49	+ 280	+ 329	+ 16.839	+ 67.811	+ 84.650
			0/0-ban en 0/0	+ 4'2	+ 16'2	+ 29'9	+ 27'6	+ 25'3	+ 27'6	+ 27'2	+ 8'8	+ 13'2	+ 12'0
	1942. I-IX. időszakban 1941. I-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-sept 1942 par rapport aux mois de janv.-sept, 1941, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	—	+ 166	+ 2.092	+ 2.258	+ 225	+ 2.183	+ 2.408	—	—	—
			0/0-ban	—	+ 10'0	+ 27'6	+ 24'4	+ 13'9	+ 27'6	+ 25'2	—	—	—

1) A z adatok ideiglenesek. — Les chiffres sont provisoires.

Külföldi szemle.

POSTA.

Tanulságos cikket olvashatunk a „Postzeitschrift“ című svájci szaklapban az egyes postai szakkifejezések eredetéről. A cikkíró megállapítja, hogy a világ népei között kapcsolatot teremtő postaintézmény szakszókincsében sok olyan kifejezés található, amely minden nyelvben ugyanazt a fogalmat jelöli meg és amely a nyugati műveltség alapját képező nagy görög-római hagyományból származik.

Maga a „posta“ szó is a latin „posita statio“ kifejezésből ered és arra emlékeztet, hogy a rómaiak levelezését különleges futárszolgálat bonyolította le. A „posita statio“ állomást jelentett a Rómából sugárszerűen kiinduló hadiutak mentén, ahol a lovas futárok stafétaszerűen váltották egymást.

A legtöbb művelt nyelv csaknem változtatás nélkül vette át a „posta“ kifejezést (így például németül, dánul, hollandul, svédül: „Post“; olaszul, csehül, lengyelül és georgiai nyelven éppen úgy, mint nálunk: „posta“; franciául „poste“; finnül „posti“ és örményül „p-hosst“).

Az angol nyelv a „post“ és „postage“ szó mellett még más kifejezést is használ a posta megjelölésére, és pedig a „mail“ szót, ami a „mile“ mérföld szóból ered. A postajáratok sok ezer mérföldet hagytak maguk után, a mérföld pedig latinul „mille passuum“ (ezer lépés).

Csaknem nemzetközi kifejezésnek lehet tekinteni az ugyancsak latinból eredő „cours, Kurs, Kurse“ kifejezéseket is, amelyek postajáratot jelentenek. A „cursus“ szóból vette a spanyol (correos) és a portugál nyelv (correios) a

maga postát jelentő kifejezését. A latin „cursus“-ból erednek még a courier, Kurier kifejezések is, amelyek futárt, küldöncöt, kurirt jelentenek. A francia nyelvben a „courrier“ szót a „dépêche“ szó mellett a levélzárlat kifejezésére is használják.

A német „Brief“ (levél) szó minden bizonnyal a latin „brevis“ (rövid) kifejezésből ered és így rövid közleményt jelent. A francia „lettre“, az olasz „lettera“ és az angol „letter“ szavak, amelyek ugyancsak levelet jelentenek e nyelveken, a latin „littera“ szóból erednek, ami betűt jelent.

A szláv nyelvekben a levél kifejezésére használt szó olyan kifejezésekre vezethető vissza, amelyek magyarul a „megírt“ és „írott“ kifejezéseknek felelnek meg. A csehéknél a „psani“ és az oroszoknál a „pisjmo“ szó fejezi ki a levél fogalmát. A spanyol nyelv a levél kifejezésére a „carta“ szót használja, amely az olasz „carta“-ból (papiros), vagy a latin „quart“ kifejezésből eredhet és negyedívet, azaz kisméretű papirost jelent.

A cikkíró a magyar „levél“ szó eredetével foglalkozva megállapítja, hogy ez a kifejezés a latin „libellum“-ból származik.

A kínaiak a levél fogalmának kifejezésére a „hsin“ szót használják. Mint-hogy ez a szó a kínai nyelvben egyáltalán érületet is jelent, nyilvánvaló, hogy a színes és gazdag érzelmi világról ismert kínaiak a levélben érzelmeiknek hű tükrét, gondolataiknak kifejezőjét látják. A kínai „postahivatal“ szó úgy keletkezett, hogy a „levél“ és a

„hivatal“ szavakból összeírással új kifejezést alkottak (hsin-tschu-tse).

A távközléssel kapcsolatos kifejezésekről megemlékezve megemlíti a cikkíró, hogy a „telegraph“ és a „telephon“ kifejezések görög szóösszetételek és annyira elterjedtek, hogy még a török nyelvben is (telgiráf) hivatalosan használt szavak. Egyes nemzetek nem tűrik az idegen származású szavakat és így a fenti három kifejezést egyszerűen lefordították. Így keletkezett a magyar „távíró“ és „távbeszélő“, a cseh „dalekopis“ (távíró) stb.

A szóképekben gazdag kínai nyelv a

távíratot „tién-hsin“-nek, azaz villámlevélnek nevezi. Ez a szóösszetétel nyilván azzal magyarázható, hogy a távíratok továbbítása elektromos úton, vagyis villámhoz hasonló gyorsasággal történik.

Ezzel a kérdéssel foglalkozva még megjegyzi a cikkíró, hogy míg a legtöbb európai nyelv változtatás nélkül vette át e három görög szót, a magyar, a cseh és az izlandi nyelv, mint nem kívánatos idegen kifejezést, igyekszik kigyomlálni szókincséből. (Postzeit-schrift, 1941: 6.)

Dr. Iványi.

Külföldi műszaki lapszemle.

Journaux étrangers.

D-rádiócsövek tulajdonságai és használhatósága. (O. P. Herrnkind. Funk 1941. évi 4. szám.)

Mivel a D. jelzésű rádiócsövek izzítófeszültsége 1.0—1.4 V, ezek a csövek lehetővé teszik, hogy rádióevőkészülékhez 1.2 voltos szárazelemet használjunk izzító áramforrásul. A közlemény a D. csövek tulajdonságait és felhasználási lehetőségeit ismerteti összefoglalva.

A távolbalató üzem és fejlődése. (K. Müller—Lübeck. Funk 1941. évi 12. szám.)

Összefoglaló áttekintést nyújt a német távolbalató szolgálat fejlődéséről, jelenlegi helyzetéről és a műsor kialakításának lehetőségeiről.

Rádióhullámok hatótávolsága. (G. Leithäuser. Funk 1941. évi 12. szám.)

Szerző ismerteti a Buro of Standards kiadványában megjelent adatokat rádióhullámok terjedéséről, azok hatótávolságáról és bizonyos távolságok áthidalására legalkalmasabb hullámhosszokról.

A rádióműsorszóró szervezete Németországban és külföldön. (R. Führer. Telegr. Prax. 1941. évi 2. sz.)

Szerző elsősorban a német, majd rövidebben az olasz, angol, holland, francia és az amerikai egyesült államok rádióműsorszóró szervezetét ismerteti és végül néhány statisztikai adatot közöl.

Felfagyott kábelszekrények. (Telegr. Prax. 1941. évi 2. szám.)

Az 1939/40. évi igen szigorú télen gyakran előfordult, hogy a járdában elhelyezett kábel-elosztó szekrények a járda szintje fölé emelkedtek és baleseteket okoztak. A vizsgálat megállapította, hogy ez a jelenség az erős és hosszantartó fagyok következménye és ezzel magyarázatot nyertek a régebben csak szórványosan előforduló és így kevésbé feltűnő hasonló esetek. A melegebb idő beállta után néhány ilyen felfelmeredett szekrényt a helyére vissza lehetett nyomni.

Rövidhullámú erősítő központi antennák részére. (Telegr. Prax. 1941. évi 2. sz.)

Régebben az ú. n. központi vagy bérház-antennák csak a hosszú és középhullámok vételére voltak alkalmasak a rádióműsorszóró hullámsávban. A német Siemens cég a központi antennák részére olyan erősítő berendezést szerkesztett és hozott forgalomba, amely a rövidhullámú hullámsáv vételét is lehetővé teszi. A közlemény ezt az erősítőberendezést és a szükséges szerelvényeket ismerteti röviden. Megjegyezzük, hogy a rövidhullámú vétel lehetőségének az ipar részéről történt biztosítása tette lehetővé a központi antennák építésének rendeleti úton való egységes szabályozását Magyarországon. Ezzel sok, nálunk fejlettebb rádióműsorszóró szolgálatot ellátott országot megelőztünk.

Lyukasztott szalagvétel távgépíróknál. (W. Ryll. Telegr. Prax. 1941. évi 4. sz.)

A távgépíró berendezés általában nyomtatott betűk formájában veszi fel a táviratokat. Úgy a Siemens-, mint a Lorenz-céj forgalomba hoznak olyan segédberendezést is, amelynél a vétel lyukasztott szalagra történik. Jól használható ez a berendezés áttáviratozásnál, szövegellenőrzésnél, stb. Szerző röviden ismerteti a berendezéseket és azoknak a távirószolgálatban való alkalmazási jelentőségeit.

Érdekes rádióvevőkészülékhiba. (Telegr. Prax. 1941. évi 3. sz.)

Hordozható teleses rádiózávarkereső vevőkészülékben feltűnt, hogy az anódtelep egy része nagyon gyorsan kimerül. A vizsgálat megállapította, hogy ennek oka a készülék egyik csőve (rf. pentóda) üvegburáját bevonó

fémrétegnek kis pikkelyekben való leválása. A leváló kis fémrészek az anódtelepre hullottak, így egy részének a szurokkiöntés által biztosított szigetelése megromlott, az önkisülés ezen a szakaszon erősen megnövekedett, a telep idő előtt tönkrement. A jelenség különösen hosszabb idő óta használt csöveknél fordult elő.

Irányjelző kerékpárok részére. (Telegr. Prax. 1941. évi 4. szám.)

Kerékpároknál és motorkerékpároknál a bekanyarodás szándékát a vezető karjának kinyújtásával jelzi. Ennek a módszernek sok hátránya van, többek között, hogy sötétben nem látható. A lipcei tavaszi vásáron bemutattak egy olyan egyszerű, könnyen felszerelhető irányjelző (index) berendezést, amely ezt a kérdést kielégítően megoldja. Éjszaka a jelzőt egy kis, a kerékpár dinamójáról táplált villanylámpa világítja meg.

HIREK.

Megalakult Bécsben az Európai Postai és Távközlési Egyesület.

A német postaminisztérium meghívására október hó 12-én 17 európai állam postai képviselői gyűltek össze Bécsben. A kongresszus célja volt megtárgyalni a német postaigazgatásnak azt a kezdeményezését, hogy a Világpostaegyesület keretében Európai Postaegyesület alakuljon meg. Az Európai Postaegyesület célja az lenne, hogy a különleges európai postai és távközlési feladatok megoldására szűkebb tömörülés létesüljön, amelynek keretében olcsóbb díjszabások, az átmeneti díjak mérséklése, esetleg elengedése, egyéb leszámolási és más kérdések egyszerűsítése valósuljanak meg és a távközlési műszaki szolgálatban és berendezésekben egységes elvek érvényesüljenek.

Az egyes országok postáinak képviselőit a német igazgatás kiváló figyelemmel és vendégszeretettel fogadta. Az Európai Postaegyesület céljaira külön palotát szereztek meg és rendeztek be. Bécs városa, amely a német postataka-

réknak már eddig is birodalmi közép-pontja volt, ügylátszik, hogy — legalább is bizonyos vonatkozásokban — a német birodalmi posta életében is vezető szerephez jut. A leendő Európai Postaegyesület palotáját ugyanis nemcsak az Egyesület igazgatásának székhelyévé, hanem a birodalmi posta reprezentációs épületének is szánták.

A magyar postaigazgatás küldöttsége dr. Kuzmich Gábor postavezérigazgató vezetésével a következőkből állott: dr. Forster Károly postafőigazgató, aki vezérigazgató úr visszatérése után a küldöttség további vezetését látta el, továbbá Egyedi Andor postaműszaki főigazgató, Módos Elemér és dr. Lukász Alfonz postatanácsosok, valamint Novák István postafőmérnök.

Az első ülést október 12-én tartották, amelyen — vendéglátó gazdaként — az első felszólaló dr. Ohnesorge birodalmi postaminiszter volt, majd utána mint társelnök Host Venturi, az olasz köz-

lekedésügyi miniszter szólalt fel. Ohnesorge miniszter beszédében hangsúlyozta, tudatában van annak, hogy a kongresszus munkájához tulajdonképpen a béke kedvezőbb viszonyai lennének szükségesek. „De egy műnek — folytatta —, amilyen minket lelkesít, egy műnek, amely egyszerűségében és tisztaságában Európa előrehaladását van hivatva szolgálni, — úgy gondolom — még szokatlan viszonyok között sem szabad megakadnia. A posta, mint a világon alig más intézmény, arra van hivatva, hogy a népek megértését, együttműködését és előrehaladását szolgálja. Az európai posta- és távközlési szolgálatnak pedig minden nagy feladata a tér szabadságát, nagyobb befektetést, messzirelátó tervet és ezért sok postaigazgatás együttműködését teszi szükségessé. Ezen megfontolások alapján — mondotta a miniszter — egy év lefolyása alatt 1941. október 9-től kezdődően Németország és Olaszország, Németalföld, Finnország, Dánia, Horvátország, Magyarország, Románia, Szlovákia, Bulgária és Norvégia szerződéseket kötöttek, amelyek a régebbi magas külföldi díjakban lényeges olcsóbbodást és ehhez a kölcsönös postaforgalomban, főként pedig a táviróforgalomban egyszerűsítést is hoztak. A tárgyalások folyamán történt gondolat-kicserélések messzemenő megegyezést hoztak abban a törekvésben, hogy a kiküzdött előnyökben lehetőleg majd Európa népei mindenfelől részesedhessenek, vagyis a javítások és egyszerűsítések nemesak az egyes szerződő felek közötti csereforgalomban, hanem általánosan az európai postaforgalomban is bevezethetők legyenek. Ezenkívül hathatósan mutatkozott az a nagy előny, amelyet Európa minden népe élvezhetne, ha kontinensünket az egyes nemzeti igazgatások szoros együttműködése által a posta és

távközlési szolgálat minden terén, mint egy lehetőleg egységes postaterületet kezelnék. Máris milyen haladás, ha a jövőben egy Lissabonból Helsinkibe, vagy Narvikból Syrakuzába küldendő levél nem többre, vagy legalább nem sokkal többre kerülne, mint egy belföldi levél. Milyen sok más, közelfekvő javító lehetőség volna még kivihető, gondoljunk csak az átmenőforgalmi díjak eltörlésére, amely már a postaegyesület megteremtésénél, 1874-ben a legkimagaslóbb problémaként volt megjelölve. Ha az ember a teremtő képzelőerőt szabadon hagyja kibontakozni, úgy az megmutatja a postai és távközlési szolgálatunkra vonatkozó jövőendő képeket, amelyek sajnálatossá teszik, hogy azokat rögtön, a megvalósításhoz szükséges lenagyobb mérvű tetterővel nem tudjuk megvalósítani. Eközben a határtalan lehetőségekre gondolok, amelyet például a légi-postaszolgálat fog nyújtani, vagy a távkábeihálózatnak egész Európára kiterjedő újonnan kiépítése, vagy a távollátás kifejlődése, hogy csak egynéhányat említek a sok terület közül, amelyeken a megoldás nagy feladatai várnak.“

Ezeket a gondolatokat továbbfűzve a miniszter a következő szavakkal fejezte be beszédét:

„Uraim, amióta én a birodalmi postaminiszteri hivatalt viselem és különösen, amióta ezt a kongresszust tevébevettük, az a kívánság lelkesíti a szívemet, hogy az európai posta- és táviróigazgatások között a barátságot kiszélesítve és elmélyítve lássam, azt a barátságot, amely a mi munkánk-nak és törekvéseinknek elsősorban az idealizmus fényét kölcsönzi. Teljes szívemből remélem, hogy együttes munkánk ezt az eredményt eléri.

Ezen barátság szolgálatában és az

érte való lelkesedésben építette át és rendezte be újonnan ezt a hazát kormányom. Ha az európai művészet és kultúra minden jelével hangsúlyozná az együttműködés teremtő szellemét, amely — biztos vagyok benne — ezen gyűlést is vezeti, egyúttal lássa meg a széles nyilvánosság, hogy ennek a barátságos, az európai előrehaladást szolgáló együttműködésnek mi magunk is milyen nagy jelentőséget tulajdonítunk. Ezzel bárátom, Host Venturi nevében is az 1942. évi európai postakongresszust megnyitottnak nyilvánítom.“

Host Venturi olasz közlekedésügyi miniszter beszédében először bajtársi üdvözlét küldte a tengelyhatalmak és a kongresszuson képviselt nemzetek katonáinak, majd vázolta azokat a főbb irányvonalakat, melyek a fascista Olaszországot indítványában és együttműködésében vezetik. Az olasz miniszter szerint a megvalósítandó tervek elsősorban a következők: a díjak leszállítása, az átmenőforgalom nagymérvű megkönnyítése, a légitávközlekedés — amely a szállítás terén a legmodernebb eszközt jelenti, — gyors kifejlesztése, a pénzáttutalási szolgáltatás fokozása, amint a háborús körülmények a valutaforgalom normális újrafelvételét megengedik, a forgalomnak mindig előnyösebb szabályozása és végül a távolsági összeköttetések műszaki szolgáltatásának tökéletesítése.

Ezenfelül még a rádiószolgáltatásnak — amely a legújabb és ezért a legforradalmibb összekötő eszköz — a továbbfejlesztése; a kiegészítő távbeszélővonalaknak a rendes vagy pótvonalak szakadása esetén való díjtalan átengedése, valamint a különböző távbeszélő igazgatások között a statisztikai anyag kicserélése azok az eszközök, amelyek az új Európának valóban hathatós és

tevékeny gazdasági szolidaritását vannak hivatva biztosítani.

„A kiviteli módozatoknál is jelszava a tengelyhatalmaknak — folytatta az olasz miniszter — az egyszerűsítés, a szolgálat olcsóbbodása mind a közönség és a vállalatok, mind az egyesek és a tömegek érdekében, akik dolgoznak és termelnek és akik azt a nagy egyseget fogják alkotni, amely képes lesz a végre egyesített Európa sorsát saját kezébe venni. Az egyszerűsítéssel azonban — magától értetődően — velejár mind a hatóságok, mind pedig a közönség részéről a nagyobb fegyelmettség követelménye azokban az esetekben, amelyekben a könnyítés visszaéléssé fajulhatna, avagy olyan tilalmak vagy korlátozások ellen irányulhatna, amelyek a különleges körülményekkel állanak összefüggésben.“

„Ez a kongresszus — mondotta beszéde végén a miniszter — részleteiben ugyan főleg technikai tartalmú, de összességében politikai horderővel bír az európai újjárendezés előkészítésében. Éppen ezért a technikai viták — arról meg vagyok győződve — nem az előre leszögezett álláspontok merev megvédésére korlátozódnak, nem csupán már ismert és túlhaladott thézisek száraz ismétléseiben merülnek ki, hanem a tapasztalati anyag teljes kihasználásával olyan módon vezetettnek, amely át van lelkesítve bajtársiassággal, összhanggal és hittel, amint azt a tengelyhatalmak a dicsőség mezején nap mint nap gyakorolják és amely elsősorban a két nagy vezér törhetetlen barátságából ered. Önöknek szól hálás köszönetünk, mint előjele erről a helyről a termékeny és építő munkának.“

Nem akarjuk azt sem elmulasztani, hogy üdvözlétünket tolmácsoljuk azon

nemzetek vezetőinek, akik hozzáláttak velünk együtt dolgozni az igazi európai szolidaritás legmagasabb céljainak elérésére" — fejezte be beszédét Host Venturi.

A korelnöki tisztet a finn posta vezérigazgatója, Albrecht látta el, aki szintén meglehetősen szavakkal mutatott rá az Európai Postaegyesület megalakításának fontosságára, és kifejezte azt a véleményét, hogy az Egyesület Európa népei között az összetartozás érzésének, a megértésnek és az együttműködésnek egyik úttörője lesz. Ez szükséges ahhoz, hogy a jelenlegi háború lángjaiból egy új, szerencsésebb és jobb Európa támadhasson fel. Felhívta a kongresszus résztvevőit, hogy ennek a célnak érdekében az Egyesület gondolatát megértéssel köszöntsék és az előttük álló munkához országaik és népeik iránti kölcsönös bizalommal és megbecsüléssel lássanak hozzá.

A kongresszus korelnöke ezután a vendéglátó Németbirodalmat és annak Vezérét köszöntötte s a Vezér és Kancellárhoz a kongresszus névében üdvözlő táviratot intézett.

A megnyitóbeszédekből kitűnik, hogy a kongresszus vezetői az Egyesület elé két célt tűztek. Az egyik a szorosan vett postai és távközlési cél, és ezáltal az európai gazdasági érdekek szolgálata, a másik pedig az európai államok közötti bajtársiasság, megértés és együttműködés gondolatának fejlesztése. A nemzeti posták egymásközötti együttműködésükben — mint azt hangsúlyozták — rendeltetésüknél és szervezetüknél fogva valóban alkalmasak az utóbbi cél elősegítésére is és így a kellően megszervezett és megalapozott Európai Postaegyesület az új Európa felépítésében igen hasznos működést fejthet ki.

A következő napi tárgyaláson a bizottságok megalakítása és a bizottsági elnökök megválasztása volt soron. Több bizottság alakult, így például a postai kérdések, a távközlési forgalmi kérdések, a technikai kérdések, továbbá a szervezési kérdések megoldására. A magyar postát az a kitüntetés érte, hogy a szervezési és alkotmányozási bizottság elnökévé dr. Forster Károly postafőigazgatót választották, mint aki a legnagyobb gyakorlattal rendelkezik a nemzetközi tárgyalások terén. A műszaki albizottság elnökhelyettesévé Egyedi Andor postaműszaki főigazgatót választották meg. Ezzel a magyar posta műszaki szolgálatának megbecsülése nyert kifejezést.

A kongresszus működése teljes sikerrel járt. Az Európai Postai és Távközlési Egyesület megalakulását kimondó és tizenegy pontból álló egyezményt Németország, Olaszország, Magyarország, Albánia, Bulgária, Dánia, Finnország, Horvátország, Hollandia, Norvégia, Románia, San-Marino és Szlovákia megbízottai írták alá. Az egyezmény 1943. április elsején lép életbe. A kongresszus elhatározta, hogy az Egyesület Bécsben állandó ügyvezető irodát létesít.

A megalakulást elhatározó teljes ülésen dr. Ohnesorge miniszter beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy az egyezmény alapján létrejött intézmények kétségkívül hozzájárulnak az újjáépítéshez, ha majd a fegyverek elhallgatnak. Hangsúlyozta még, hogy az egyezményhez, illetve a postaegyesülethez minden európai vagy Európával szomszédos állam postája csatlakozhatik.

Végül köszönetet mondott a miniszter a szerződés-szerkesztő bizottság tagjainak, akik az egyezményt végleges formába öntötték, elsősorban pedig

a bizottság elnökének, dr. Forster Károly postafőigazgatónak.

Arról, hogy a tárgyalások valójában

milyen anyagot öleltek fel és milyen eredménnyel jártak, a lap legközelebbi számában adunk ismertetést.

Szerkesztői üzenetek.

D. L. Ózd. Javaslatát az illetékes szakügyszálynak átadtuk.

K. P. Budapest. A Postamúzeumot — amely a m. kir. posta bélyegmúzeumától teljesen különálló intézmény — a nagy nyilvánosságnak még nem adták át. Ezért meghatározott látogatási ideje sincs. Mindazonáltal 9—14 óráig a postavezérigazgatóság engedélyével megtekinthető.

K. J. Berettyóújfalu. A kézbesítőiven nyilvántartott csomagokat — utánvagy visszaküldés esetében — a rak-tárkönyvbe való beírás mellőzésével közvetlenül kell az után- vagy visszaküldött küldemények nyilvántartásába beírni. Ezért a nyilvántartásban szereplő portótételek összegezésekor a

szóbanforgó csomagokat terhelő portóösszegeket figyelmen kívül kell hagyni.

P. S. Budapest. Pályatételeinknél — a régebbi gyakorlattal szemben — azért tűzünk ki kéthónapi határidőt, hogy a pályázóknak bőségesen álljon idő rendelkezésére a pályatétel megoldásához.

H. I., Kassa. Lapunk borítólapja csupán azért kapott világosabb színű papírost, mert nyomdánknek korábbi — külföldi gyártmányú — sötétzöld kar-tonkészlete kifogyott.

B. Gy., Kolozsvár 1. Levélben válaszolunk.

K. G., Budapest. Kérdéseire feleletet kap dr. Ernyey László postatanácsos lapunk vezető helyén közölt cikkéből.

EGYESÜLETI ÉLET.

Megbízások. Kantek Imre m. kir. postaigazgatót a m. kir. posta utalványleszámoló hivatal külföldi osztályának vezetése alól felmentették és helyette dr. Roska László m. kir. postatanácsost, a m. kir. posta utalványleszámoló hivatal vezetőjének helyettesítésével és az általános osztály vezetésével, dr. János József m. kir. postatitkárt pedig a hivatal belföldi osztályának vezetésével bízták meg.

A budapesti m. kir. postaigazgatóság dr. Horváth József m. kir. postatitkárt a kerületi biztosi, dr. Rébay Lajos m. kir. postasegéd-titkárt a helyi biztosi teendők ellátása alól felmentette és dr. Rébay Lajos m. kir. postasegéd-titkárt a kerületi biztosi teendők, dr. Mosonyi Ferenc m. kir. postasegéd-titkárt pedig a helyi biztosi teendők ellátásával bízta meg.

A szegedi m. kir. postaigazgatóság dr. Varga József postatitkárt a kerületi biztosi teendők ellátása alól felmentette és dr. Lam-

pért Miklós postatitkárt a kerületi biztosi teendők ellátásával bízta meg.

Igazgató-választmányi ülés. Egyesületünk igazgató-választmánya október hó 1-én ülést tartott. Az ülés megnyitása előtt dr. Forster Károly elnök kegyeletes és magasröptű szavakkal emlékezett meg hazánk Horthy István kormányzóhelyettes hősi halálával ért súlyos csapásról.

A megnyitás formaságai után ugyancsak meghatott szavakkal emlékezett meg a legutóbbi választmányi ülés óta elhunyt tagtársakról: Bényi Károly dr. ny. főigazgatóról, az egyesületnek három éven át volt elnökéről, Dimény Mózes ny. főigazgatóról, Szalontay Antal és Stépán László igazgatókról és Szamosvölgyi Árpád dr. hiv. igazgatóról. Ugyancsak megemlékezett Follért Károlynak, a m. kir. posta volt vezérigazgatójának elhunytáról is.

Bejelentette, hogy Kassára történt áthelye-

zésével Brebovszky Jenő műszaki tanácsos igazgató-választmányi tagsága megszűnt. Helyette Váraljai Vilmos postamérnököt hívta be az igazgató-választmányba.

A kolozsvári csoport megalakulását Kolozsvár város polgármestere tudomásul vette.

Budapest székesfőváros VI. kerületi előljárósága az egyesület ügy- és vagyonkezelését megvizsgálta és azt rendben találta.

Az ülés megválasztotta az 1945—1945. évi időszakra a m. kir. posta betegségi biztosító intézetéhez kiküldendő közgyűlési, választmányi és felügyelőbizottsági tagokat. A kiküldöttek névsorát külön közöljük.

Az igazgató-választmány elhatározta, hogy hazafias célra 1500 pengőt fordít. Ebből 500 pengőt a magyar Vöröskereszt javára utal ki, 1000 pengőért pedig a legközelebb kiadásra kerülő, ugyancsak honvédelmi célokat szolgáló felaras bélyegsorozatokat vásárol.

Lukász Alfonz dr. főtitkár előterjesztette a tagváltozásokat. A változások a következők:

I. Töröltettek: a) elhalálozás miatt: Bényi Károly dr. és Dimény Mózes ny. főigazgatók, Stépán László és Szalontay Antal igazgatók, Mattanovich Géza m. tanácsos és Szamosvölgyi Árpád dr. hivatali igazgató, b) kilépésük folytán: Kirilly Dezső dr. és Kőszeghy Antal dr. ny. főigazgatók, Kardos Antal ny. igazgató, György Sámuel dr. és Hantai Elek ny. hivatali igazgatók, Képes Ferenc dr. főfelügyelő, c) a postaszolgálatból való kiválás miatt: Dévai László dr. segédtitkár, Csethe Miklós dr. és Kara László dr. fogalmazók.

II. Felvétettek rendes tagokul: Budai Ferenc dr., Halász Imre dr., Hantai Dénes dr., Horváth Gyula dr., Horváth Iván dr., Kérchy Miklós dr., Lengyel Ágoston dr., Moldoványi Béla dr., Resetár József dr., Schmidt László dr., Serák Mihály dr. fogalmazók, Albert László és Mihálffy István segédmérnökök.

III. Felvétettek rendkívüli tagokul: Telki Gábor dr. felügyelő és Domonkos Lajos dr. II. o. tiszt.

IV. Rendkívüliből rendes tagokká minősítették át: Hopfer János titkár, Dános István dr., Deák János dr., Gedeon István dr., Marosjvári Gyula dr., Palágyi István dr., Perényi István dr., Rigó Béla dr., Semsei István dr., Simon Péter dr., Somorjai Ignác dr., Szele Tivadar dr., Takács Andor dr. és Zakár István dr. fogalmazók.

V. Rendesből rendkívüli taggá minősítették át: Szabó Antal dr. hiv. igazgató.

A fenti változások után tagjaink létszáma a következő: Rendes tagok száma: jogász 492, mérnök 218, összesen 710. Rendkívüli tagok

száma: jogász 64. Alapító tagok száma: jogász 6. Pártoló tagok száma: 1. Összesen 781.

Az egyesület könyvtárának kezelésével megbízott dr. Udvarhelyi Károly postasegédtitkár nagyfokú elfoglaltsága miatt megbízása alól való felmentését kérte. Az igazgató-választmány helyette dr. Rényi Károly fogalmazót és Váraljai Vilmos mérnököt bízta meg az egyesület könyvtárának kezelésével.

Beszámolt még Lukász főtitkár a tankönyvszegély kiutalásáról, valamint a folyó ügyekről.

Dr. Telbisz Ráfael mérnök főtitkár a tekedélutánokról és az egyesületi estékről számolt be. Dr. Kirilly Dezső a pénztári jelentést, dr. Pázmány Ödön igazgató pedig a sajtójelentést terjesztette elő.

Szakosztályi ülés. Egyesületünk jogászszakosztálya október 1-én választmányi ülést tartott. Az ülésen folyó ügyeket tárgyaltak.

A mérnök-szakosztály szeptember hó 30-án Szent-Katolnai Elekcs Jenő műszaki főigazgató elnöklésével választmányi ülést tartott. Az elnök kegyeletos szavakkal emlékezett meg Kormányzóhelyettes Urunk áldozatos hősi haláláról. Megemlékezett a postamérnöki kar veszteségéről: Bókai Mattanovich Géza műszaki tanácsos elhunytáról. Ismertette ezután az általános kari helyzetet, majd sor került az egyesületi mérnök-könyvtáros kijelölésére. Végül a szakosztály megejtette az 1943—45. évi ciklusra az egyesület részéről a posta betegségi biztosító intézetnek közgyűlésébe, választmányába és felügyelőbizottságába a mérnöki karból kiküldendő rendes és pótagok kijelölését.

Egyesületünk képvisellete a betegségi biztosító intézetben. A m. kir. posta betegségi biztosító intézetének közgyűlésébe, választmányába és felügyelőbizottságába az 1943—1945. évre a következőket küldötte ki egyesületünk:

Közgyűlési rendes tagok: Forster Károly dr., Kovács József dr., Hantal József dr. és Buczkó Pál dr. főigazgatók, Gyarmathy Béla és Terlanday Béla műszaki főigazgatók, Kovács Zoltán és Halden Elemér műszaki tanácsosok.

Közgyűlési pótagok: Belus Mihály dr., Margitfalvy Sándor dr. és Pázmány Ödön dr. igazgatók, Ruttner Béla dr. tanácsos, Pásztai János Kónya Sándor műszaki igazgatók, Hajnóczy Vilmos műszaki tanácsos és ifj. Véghely Dezső főmérnök.

Választmányi rendes tagok: Forster Károly dr. főigazgató és Terlanday Béla műszaki főigazgató.

Választmányi póttagok: Kovács József dr. főigazgató és Kovács Zoltán műszaki tanácsos.
Felügyelőbizottsági tag: Hantal József dr. főigazgató.

Felügyelőbizottsági póttag: Halden Elemér műszaki tanácsos.

Teke-verseny. Idei tekeversenyünket a légtalmi elsőtétítés miatt megosztva, két délután fogjuk megtartani. Első alkalommal november hó 5-én délután 5 órai kezdettel lesz a férfi egyéni verseny a II., Pasaréti-út 25. sz. alatti Lakatos Gyula- (Bruckbauer-) féle vendéglőben. Második alkalommal november 12-én lesz ugyanazon a helyen és időben a szokásos program második része, vagyis: 1. jogász-mérnök csapatverseny 8—8 résztvevővel; 2. egyéni verseny hölgyek számára; 3. tréfás verseny hölgyek számára. A férfi egyéni verseny első 5 győztese, a győztes csapat tagjai és a női verseny győztesei a szokásos díjazásban fognak részesülni. Felkérjük kartársainkat, hogy egyfelől a maguk részéről minél számosabban induljanak, másrészt kedves családjuk hölgytagjait is buzdítsák arra, hogy e szokásos versenyünket minél szélesebbkörű érdeklődéssel tiszteljék meg.

Zászlóavatás Marosvásárhelyen. Október hó 18-án ünnepet ült a magyar postásság. A m. kir. Posta Üzemi és Műszaki Üzemi Tisztviselőinek Országos Egyesülete a Postás Kari Egyesületek Szövetségének keretében Szűz Máriás zászlót ajánlott fel és ajándékozott ezen a napon Marosvásárhely kincstári postaszemélyzetének.

Az ünnepségre Marosvásárhelyre érkezett Vezérigazgató Urunk is dr. Márfalvi Jenő postafőigazgató, a Kari Egyesületek Szövetségének elnöke, dr. Dénes Ferenc postatanácsos, a Szövetség ügyvezető igazgatója, dr. Kaizler Miklós postafőigazgató, dr. Ruttner Béla postatanácsos és dr. Gallyas István postatitkár kíséretében. A kolozsvári postaigazgatóság részéről Márthon Béla postafőigazgató, az igazgatóság vezetője, dr. Szabó Gusztáv igazgató, az igazgatóság marosvásárhelyi kirendeltségének vezetője, dr. Karácson Sándor és dr. Kovács István postatanácsosok jelentek meg, míg a nagyváradi igazgatóságot dr. Erdélyi Géza postafőigazgató, az igazgatóság vezetője képviselte.

Egyesületünket a bécsi európai postakongresszusra kiküldött magyar bizottság vezetőjeként Bécsben tartózkodó dr. Forster Károly postafőigazgató, Egyesületünk elnöke helyett Gianone Ottó postaműszaki főigazgató, az Egyesület alelnöke és dr. Telbisz Rafael postaműszaki tanácsos, az Egyesület mérnökfőitkára képviselte.

Megjelentek az ünnepségen a Szövetségbe tömörült Kari Egyesületek küldöttségei is az

Egyesületek elnökeivel élükön, valamint a székellyföldi és erdélyrészi kincstári postahivatalok vezetői és postamesterei igen szép számban.

Az ünnepségek sora reggel 8 órakor misével kezdődött. A misét mondó Jaross Béla városplébános, prelátus a szentbeszédben emlékezett meg a zászló felavatásáról és igen meleg elismeréssel adózott a magyar postásság törhetetlen magyarságának és becsületes munkájának.

Kilenc órakor a református templomban a református, evangélikus és unitárius egyház nevében — ugyancsak az istentisztelet keretében — áldották meg a zászlót.

Az ünnepség délelőtt 1/211 órakor az országzászló előtt folytatódott. A zászlók alatt felvonuló marosvásárhelyi postásság és a vendégek élén dr. Márfalvi Jenő postafőigazgató a Kari Egyesületek nevében megkoszorúzta az országzászlót.

Az országzászlótól az ünnepség résztvevői a kultúrpalota dísztermébe vonultak, ahol a zászló felavatási és átadási ünnepsége folyt le. A dísztermet teljesen megtöltötték a város közéletének és társadalmának vezetőférfiai, családtagjaik, a város közönsége és a postás vendégek.

Az ünnepséget dr. Márfalvi Jenő postafőigazgató üdvözlő szavai nyitották meg, majd Vezérigazgató Urunk a következő avatóbeszédet mondotta:

„Magyar Testvérek!

Zászlót hoztunk, zászlót bontunk, zászlót avatunk ma ünnepi lélekkel. A magyar haza hírközlő intézményének, a postának alkalmazottainak alakult egyik egyesület küldötte a Marosvásárhelyi dolgozó testvéreinek. Összefogta ebbe a zászlóba a magyar lélek minden érzését, tüzét, áldozatos hazaszeretetét. Ugy küldte ide, hogy legyen mindig az itteni postás testvéreknek mire feltekinteni, mi köré gyülekezni. Tudjuk, mit parancsol ez a zászló, tudjuk, mely úton vezet. Törhetetlen magyarsággal, soha nem lankadó hittel, fáradságot nem ismerő lélekkel és testtel kell alája sorakozni.

Legyen ennek a zászlónak olyan ereje, hogy a köréje sorakozók, az őt követők között még a legnehezebb órákban se üthesse fel fejét a csüggedés és soha se akadjon követői között hitvány.

A zászló mindig valamely eszme és törekvés ünnepélyes kifejezője. Látható jelvénye közös eszmei törekvéseknek.

Minden zászlónak külön élete, külön története van. Kezdődik az avatás fényével, a zászlóra hitetevés lelkesedésével, díszfelvonulással. Folytatódik a mindennapi élet szürke küzdelmeiben, vad tusakodásában, esetleg fáradt csapatok fásult közönyében, avagy a sikerek virágpompájában.

A mindennapi küzdelmek, robotok és diadalok

felett mindig ott lengenek, ott vigyáznak a zászlók. Hívnak, irányítanak, intenek bennünket. Életük színe, iránya attól a kisugárzó erőttől függ, amely belőlük kiárad, melyet az alája sorakozók lelkére, magatartására gyakorolni tudnak. Életük eredményét az adja, hogy az összefogó gondolatot mennyire tartják ébren.

A zászló élete lehet diadalmas, eredményekkel teli, avagy szomorú, vergődő, eredménytelen, aszerint, amint az alája sereglettek a zászló által hirdetett célt és eszmét harcaikkal megvalósítják, avagy érte áldozatos munkával küzdenek, avagy talán hosszú időnkig hasztalan erőfeszítéseket végeznek érte.

De bár lengjen a zászló diadalmasan, avagy csüngjön szomorúan, vergődve, mindig zászló marad, mindig él, míg alatta hívó, dolgozni kész, állhatatos tábor küzd.

Csak azok a zászlók szárandók, csak azok halnak meg, amelyeket táboruk elhagyott, elfeledett, amelyekre avatáskor lélek nélkül esküdött a tömeg. Azoknak a zászlóknak nincs erejük a megpróbáltatás napjaiban varázsos erővel összefogni a lelkeket, azokkal a zászlókkal szemben nincs hit és bizalom. Azok *nem is érdemlik meg* a zászló nevet, azok csak *érdekközösségi jelvények*.

Az igazi zászló ereje az a hit és bizalom, az az áldozathozatal és önfeláldozás, amelyet az alája sereglők a zászló által képviselt eszme iránt éreznek és érette teljesítenek.

Ennek a ma kibontott zászlónak legyen mindig olyan tábor, amely a minden nap szürke robotja és az áldozatok hozásának sorozata között sem feledi soha, hogy egymás testvéreként dolgozva, összetartva, az Isten és haza magasabb eszményét kell minden tettével szolgálnia. Ne feledje soha ez a tábor, hogy a zászló nemcsak az ünnepnapok dísz, hanem éppen úgy a nehéz napok, a zivatarkok, a förgetegek közt is *követendő jel*, amelyet elhagyni nem szabad soha!

Azzal a kívánsággal avatom fel ezt a zászlót, hogy kifogyhatatlan erőt sugározva lengjen az eredményes, diadalmas, a jóban soha el nem bízakodó, a nehéz órákban soha el nem csüggedő, mindig bizalommal és lélekkel telített *magyar élet* felett.

A nagyhatású és kitörő lelkesedéssel fogadott beszéd után az akadályoztatása miatt távollévő dr. Kuzmich Gáborné zászlóánya helyett dr. Szabó Gusztávné, majd pedig a Kari Egyesületek elnökei szalaggal ékesítették a zászlót.

Ezután Pázsit Dezső postafőellenőr, az ajándékozó egyesület elnöke tartotta meg átadó beszédét. Először szeretettel és hódolattal emlékezett meg Főméltóságú Kormányzó Urunkról, majd a Székelyföld utolsó éveire vetett történelmi visszapillantást. Vázolta azokat a gondol-

tokat, amelyek Egyesületét a zászló felajánlására indították, majd a következő szavakkal adta át a zászlót:

„Hirdesse ez a zászló minden időkben az egész magyarság oszthatatlan egységét és különbségnélküli összetartozását. Hirdesse tántoríthatatlan hitét és erejét.

Legyen ez a zászló Isten szolgálatára a hit zsarátnoka, a Haza iránt az erő és elszántság, állhatatosság és hűség jelképe, a postástestvérek között az *Összetartás* záloga.“

A tapssal és éljenzéssel fogadott beszéd után Tamás László postafőfelügyelő, a Marosvásárhely 1. számú postahivatal főnöke a következő szavakkal vette át a zászlót:

„Büszkén és boldogan veszem át ezt a zászlót: a hit, a testvérszeretet, reménység, erő és munka jelképét. Isten csodálatos rendelkezésének bizonyosságát, mely mindörökké hirdeti, hogy mit az Isten egybeszerkesztett, azt gonosz emberi kéz szét nem szakíthatja. Egy a mi országunk és egy a mi népünk; egy volt akkor is, amikor a történelem zápora által oly könnyedén elmosott krétavonal elválasztott és egy marad örökké.

Amidőn e zászlót a Posta Üzemi és Műszaki Üzemi Tisztviselők Országos Egyesületének a Marosvásárhely 1. számú m. kir. postahivatal személyzete nevében hálásan megköszönöm, ünnepélyes fogadalmat teszek arra, hogy ahhoz mindörökké hűek maradunk s hogy azt minden időben és minden körülmények között megvédjük.“

Ezután ismét Vezérigazgató Urunk emelkedett szólásra s a következőket mondotta:

„A zászlóhoz, ehhez a szívből jövő kedves ajándékhoz én is hoztam ajándékot marosvásárhelyi kartársainnak.

Ereklyét, mely az elszakíttottság keserű éveiből származik és amely a jövőre kötelességet jelent minden igaz magyar részére.

A felirat a szekrénykén elmondja, hogy benne a keresztet 1920 tavaszán ellenséges kéz letörte a magyar címerről.

Az elnyomatás alatt egy gondos magyar ereklyéként őrizte. A felszabadulás után nekünk visszaadta.

Emlékeztessen a visszatért kereszt arra, hogy jó sorsunkban el nem bízakodva, balsorsunkban el nem csüggedve, kitartó lélekkel dolgozzunk a hazáért, ahol élünk, halunk kell.

Eddig a szöveg.

E pár sorban benne van az ereklye története és rendeltetése.

Álljunk meg tisztelttel előtte és fogadjuk meg kemény, elszánt akarattal, hogy jaj annak, aki a Magyar Szent Korona és címer ellen kezét né tán ismét fel meri emelni!

Átadom ezt az ereklyét örökös őrzésre a ma-

rosvásárhelyi postahivatalnak. Órízze gondosan, ápolja emlékét lélekkel. Legyen az ereklye minden örömkömben, szomorúságukban, ünnepen és a köznapok szürke munkájában egyaránt a most felavatott zászló mellett szent tűz forrása az összetartó, igaz magyar feladatok megoldásában!"

A kereszt átadását a közönség meghatott lélekkel és lelkes örömmel fogadta.

A keresztet a hivatal személyzete nevében ugyancsak Tamás László főfelügyelő vette át egyszerű, meleg szavakkal.

Az ünnepélyt dr. Márfalvi Jenőnek, a Szövetség elnökének szavai fejezték be.

Az ünnepély után a kultúrpalota tükörtermében 200 személyes, egytálételes közebed volt, amelyen a város közéletének és társadalmának vezetői ugyancsak résztvettek. A közebeden Vezérigazgató Urunk a Kormányzó Ur Ófóméltóságára felköszöntőt mondott.

A zászlószentelési ünnepség előtti nap délutánján Vezérigazgató Urunk a Marosvásárhely 1. számú postahivatalánál rövid szemlélt tartott. A szemle előtt külön fogadta a hivatal személyzetének képviselőit, akikkel melegen és közvetlenül elbeszélgetett.

A jóléti alapítvány hírei. A jóléti alapítvány kezelési bizottsága szeptember hó 30-án tartotta rendes havi ülését. Az ülésen bejelentették, hogy a Postatisztviselők Országos Kaszinója 500, a M. kir. Postaaltisztek Országos Egyesülete pedig 3000 pengőt adományozott házassági kölcsönök céljára. A nagylelkű adományokért a bizottság egyhangúlag jegyzőkönyvi köszönetet mondott.

A Bizottság tudomásul vette, hogy a tavasszal beszerzett mintegy 1000 pár cipőből az ősz közeledtére való tekintettel 235 pár cipőt az arra leginkább rászorulóknak szeptember 23-án az alapítvány helyiségeiben kiosztottak. A kiosztáson megjelent Vezérigazgató Ur Óméltósága felesége is, aki csaknem minden egyes alkalmazottnál érdeklődött a család sorsa iránt. Kiosztatott tisztviselők részére 23 pár, altisztnak 138 pár, órabéresnek 34 és postatisztviselőknek 5 pár, altisztnak 10 pár, órabéresnek 5 pár és postamesteri alkalmazottnak 11 pár cipőtálpóbr. A megmaradt és a most beszerzendő 1003 pár cipő karácsony előtt kerül kiosztásra.

A postamesternek új fővárosi székházában megnyitott kollégiumában rendelkezésünkre bocsátott 5 alapítványi kedvezményes helyre kiírt pályázat eredménytelen maradt annak ellenére, hogy a pályázati hirdetés a P. R. T.-ban, majd az összes kincstári postahivatalokkal külön körövényben is közzétett. Az eredménytelenység valószínű oka, hogy a pályázat kiírásának időpontjában a postás szülők gyermekeiket a

következő iskolai évre már beírták. Az alapítvány a pályázatot a jövő tanévre újból kiírja.

Az alapítvány galyatetői telkén 160—200 férőhelyes, télen-nyáron használható turistaszobákkal, valamint 1, 2 és 3 ágyas szobákkal ellátott üdülőház építését tervezi. Az üdülőben nyerne a postahivatal és a postamesteri lakás is elhelyezést. A magaslati postásüdülő vázlatterveinek elkészítésével a bizottság Koromzai Vilmos műszaki tanácsost bízta meg.

A házassági kölcsön szabályzatot a bizottság olyan értelemben egészítette ki, hogy a kölcsönt csak a házasság megkötése előtt lehet kérvényezni.

A Siesta sanatórium mai formájában postás kórház céljára nem felel meg teljesen. A szükséges átalakítások véghezvitelére kórházépítési bizottság alakult. A bizottság munkájában a postavezérigazgatóság részéről Aigner Dezső vezérigazgatóhelyettes, Ujj György és Endrédi Antal postaműszaki főigazgatók, a B. B. I. részéről dr. Meskó Oszkár postafőigazgató, intézeti alelnök, dr. Nagy Sándor postaigazgató intézeti igazgató, dr. Mutschenbacher Tivadar egészségügyi főtanácsos, országos főorvos és vitéz dr. Jancsó István, a Siesta sanatórium igazgató főorvosa, a jóléti alapítvány részéről pedig dr. Márfalvi Jenő postafőigazgató elnök, dr. Krajcsik Géza postafőigazgató, alapítványi ügyész, dr. Ruttner Béla tanácsos, bizottsági előadó és dr. Dénes Ferenc tanácsos, előadóhelyettes vesz részt.

A kórházépítési bizottság által elfogadott tervezet szerint a sanatóriumot, ahol jelenleg nincsenek osztályok, a Vöröskereszt kórházban ismert beosztás szerint kell osztályokra tagozni. Egyes épületrészek kisebb átalakítása után elérhetővé lesz, hogy a Vöröskereszt kórházban lévő 265 ágyhellyel szemben a Postás Alapítványi Kórház befogadóképességét 354 ágyhelyre lehet emelni. Ebből csak 25 ágy esik majd sanatóriumi rendszerű különszobás betegek részére, míg a többi mind a postás betegek céljaira fog szolgálni. A közös kórtermek általában sokkal kisebbek, mint a Vöröskereszt kórházban és egy kórteremben 4—8 személy lesz elhelyezhető. A kórháznak külön gyógyszerára is lesz, amelyet azonban csak a betegségi biztosító intézet tagjai részére lehet igénybevenni.

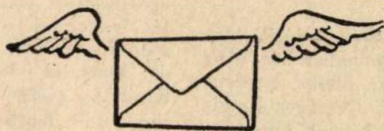
Az alapítvány pénzsegély címén folyó évi május, június, július és augusztus hó folyamán 1187 esetben 46.085 pengőt, kiegészítő anyasági segély címén 259 esetben 9.115 pengő 53 fillért, temetési segély címén 299 esetben 68.697 pengő 53 fillért, családvédelmi kölcsön címén 33 esetben 13.600 pengőt, postamesteri önállósítási kölcsön címén 62 esetben 20.850 pengőt és háza-

sodási kölcsön címén 25 esetben 29.100 pengőt fizetett ki.

Hivatalvezetői vizsgabizottságok kijelölése. Vezérigazgató úr a 244.000/1942. IV. 1. K. K. M. sz. rendelettel rendszeresített I. sz. hivatalvezetői minősítő vizsgáztató bizottság elnökévé dr. Forster Károly postafőigazgatót, helyettes elnökévé dr. Kaizler Miklós postafőigazgatót, rendes tagjává dr. Pázmány Ödön, dr. Belus Mihály és dr. Hajek József postaigazgatókat, póttagjává dr. Kárász István postatanácsost, dr. Zelei József postatitkárt és dr. Handler Ferenc postatanácsost, a II. sz. hivatalvezetői minősítő vizsgáztató bizottság elnökévé dr. Rátz Alfons postafőigazgatót, helyettes elnökévé dr. Albrecht Gyula postafőigazgatót, rendes tagjává dr. Kovács Elemér, dr. Magos Győző posta-

tanácsosokat és dr. Gilly Gyula postatitkárt, póttagjává dr. Dancsák Gyula, dr. Szónyi Sándor és dr. Rózsa István postatitkárokat jelölte ki.

A Magyar Elektrotechnikai Egyesület gyengeáramú szakosztálya október 15-án tartott gyűlésén a távozó Paskay Bernát ny. m. kir. postaműszaki főigazgató helyébe szakosztályi elnökül dr. ing. Magyar Endre postaműszaki tanácsos kartársunkat választotta meg. Dr. Magyar Endre a nagyfrekvenciás hírközlő technika terén végzett úttörő munkásságával nagy érdemeket szerzett az elektrotechnika gyengeáramú ágazatának magyarországi fejlesztése körül és jelentékenyen hozzájárult a magyar mérnöki kar külföldi szakkörök előtt is előnyösen ismert jó hírnevének növeléséhez.

SZERKESZTŐSÉG:

XII., KRISZTINA-KÖRÚT 12. II. 220. TÁVBESZÉLŐ: 150—597.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK: (Társszerkesztő)

XI., VÁSÁRHELYI PÁL-U. 4/6. TÁVBESZÉLŐ: 258—280.

KIADÓHIVATAL:

XII., KRISZTINA-KÖRÚT 12. IV. 432. TÁVBESZÉLŐ: 156—841.

Előfizetési ár évi 10 P. Postai alkalmazottaknak évi 5 P.

Felelős kiadó: DR. LUKÁSZ ALFONZ m. kir. postatanácsos.